

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

СОЦІАЛЬНИЙ АТЛАС РОМСЬКИХ ГРОМАД ЗАКАРПАТТЯ

Частина I

Аналітичний звіт

Список скорочень:

CAPI	_____	Computer-Assisted Personal Interviewing (особисте інтерв'ю з використанням планшетів)
WASH	_____	Water, Sanitation and Hygiene (вода, санітарія та гігієна)
БПД	_____	безоплатна правнича допомога
ВПО	_____	внутрішньо переміщені особи
д/г	_____	домогосподарство
ДМС	_____	Державна міграційна служба України
ОМС	_____	органи місцевого самоврядування
ДРАЦС	_____	відділ державної реєстрації актів цивільного стану
СЗН	_____	відділ соціального захисту населення
ЦНАП	_____	центр надання адміністративних послуг
ЦЗ	_____	центри зайнятості
ЦНСП	_____	центр надання соціальних послуг

Погляди, викладені в цьому документі, є відповідальністю його авторів і можуть не співпадати з офіційною політикою Ради Європи.

ЗМІСТ

1. Інформація про опитування	4
2. Загальна характеристика ромських громад Закарпаття	5
3. Ромські громади Закарпаття:	11
3.1 Ужгородська громада	11
3.2 Мукачівська громада	18
3.3 Берегівська громада	24
3.4 Холмківська громада	30
3.5 Свалявська громада	36
3.6 Перечинська громада	41
3.7 Виноградівська громада	46
3.8 Вилоцька громада	52
3.9 Тур'є-Реметівська громада	58
3.10 Оноківська громада	62
4. ВИСНОВКИ	65

1. Інформація про опитування

- За ініціативи Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини за підтримки Офісу Ради Європи було проведено опитування. До реалізації опитування були долучені дослідницька агенція «Vox Populi» та Міжнародна благодійна організація «Ромський жіночий фонд «Чіріклі»;

- Опитування проводилося в ромських домогосподарствах у Закарпатській області методом особистих інтерв'ю з використання планшетів (CAPI, computer-assisted personal interviews);

- Всього протягом липня-вересня 2025 року було проведено інтерв'ю з

530

ромськими домогосподарствами

отримано інформацію про

80%

проживають компактно

20%

проживають дисперсно

1373

дорослих ромів

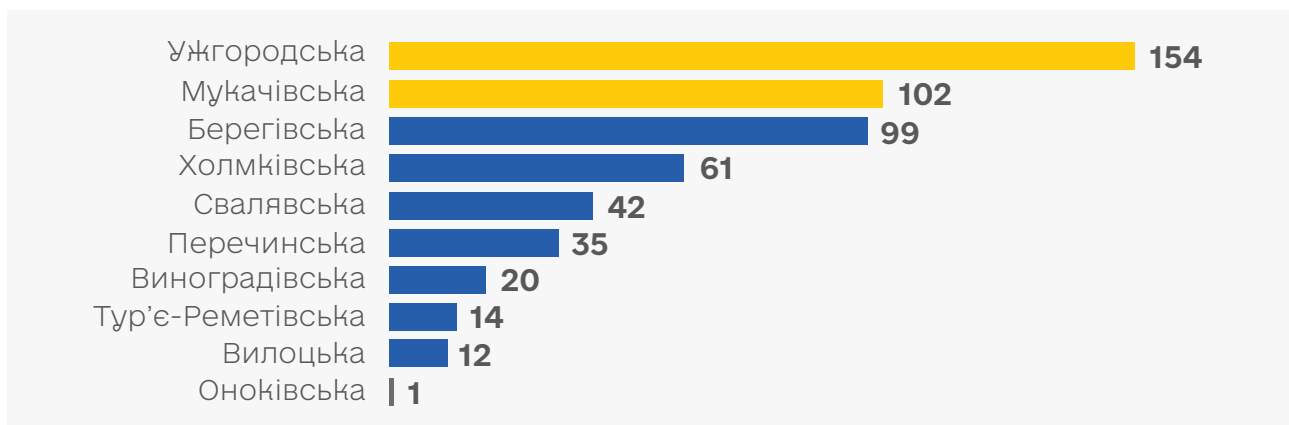

1538

дітей-ромів

- Опитування охопило громади з найбільшою концентрацією ромського населення в Закарпатській області, а також громади з дисперсним проживанням, що дозволило зафіксувати різні моделі доступу до прав і послуг.

Рис. 1. Найбільші громади компактного проживання ромів у Закарпатській області (за кількістю опитаних домогосподарств)

2. Загальна характеристика ромських громад Закарпаття

I. РОЗМІР ТА СКЛАД ДОМОГОСПОДАРСТВА:

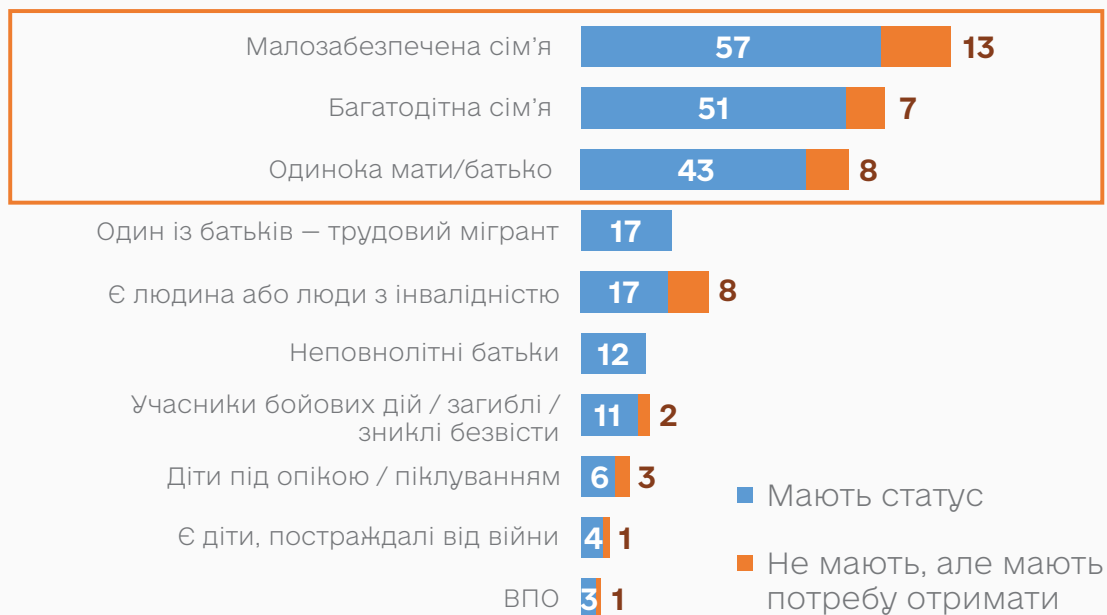
- Лише 5% ромських д/г є одиночними, тобто там проживає лише 1 людина. Водночас у 19% проживають 2-3 людини, у 30% – 4-5 людей, у 46% – 6 людей і більше. **Медіанна кількість членів у типовому д/г – 5;**
- **У 85% д/г є неповнолітні діти. Медіанна кількість дітей у таких д/г – 3;**
- Серед дорослих членів д/г 44% становлять чоловіки, 56% – жінки. За віком 23% у віці 18-24 роки, 25% – 25-34 років, 21% – 35-44 років, 15% – 45-54 років, 9% – 55-64 років, 7% – 65 років і старше. Медіанний вік – 35 років;
- Серед дітей 49% є хлопчиками, 51% – дівчатами. За віком 13% у віці 0-2 роки, 25% – 3-6 років, 19% – 7-9 років, 29% – 10-14 років, 14% – 15-17 років.

II. ДОКУМЕНТИ:

- **96% дорослих ромів мають принаймні один документ.** Найчастіше дорослі члени мають паспорт (94%), свідоцтво про народження (93%), ідентифікаційний код (93%). Пенсійне посвідчення мають 8%);
- Загалом є 18% д/г, де хоча би один з дорослих членів не має або свідоцтва про народження, або паспорта, або ідентифікаційного коду. Серед таких д/г 71% стверджують, що у них є потреба з допомогою в оформленні документів.

III. СОЦІАЛЬНИЙ СТАТУС ДОМОГОСПОДАРСТВА

- Серед ромських д/г 57% мають статус малозабезпеченої родини (ще 13% мають потребу отримати), 51% – багатодітної родини (ще 7% мають потребу отримати), 43% – одиноких матерів / батьків. Досить поширені і інші статуси (ще 8% мають потребу отримати);

Рис. 2. Який % ромських д/г має відповідний статус

- Всього 23% д/г мають потребу в отриманні хоча би одного з перелічених статусів. Серед тих, хто має таку потребу, 55% відповіли, що їм потрібна допомога з оформленням такого статусу.

IV. ОСВІТА:

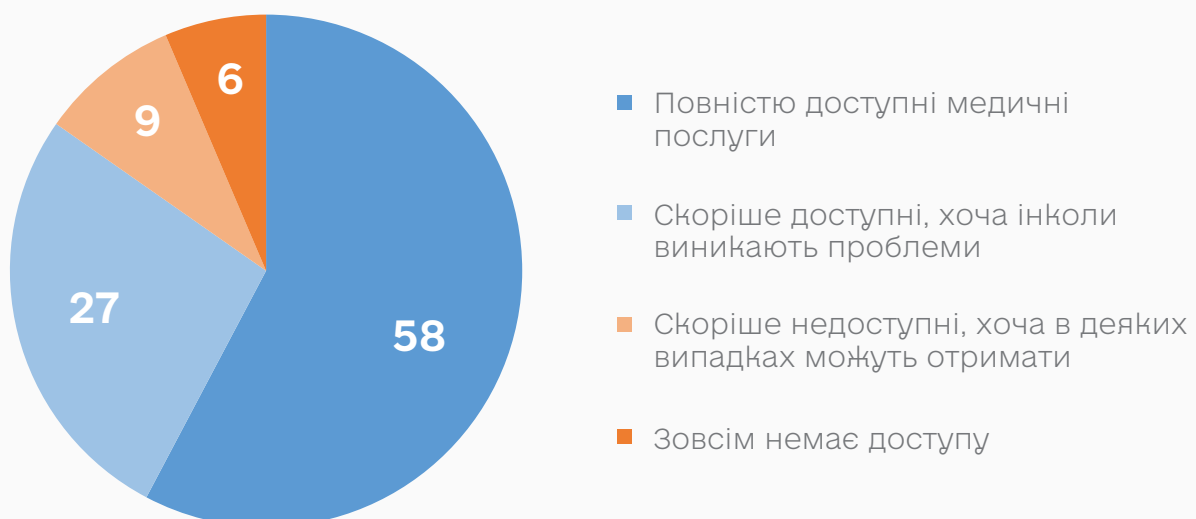
- **Кожен четвертий дорослий ром (25%) не має освіти взагалі** (серед чоловіків – 19%, серед жінок – 30%). Мають лише початкову освіту – 22%, мають неповну середню освіту – 41%, мають повну середню освіту – 6%. Лише 5% мають професійно-технічну або вищу освіту;
- **Серед дітей у віці 6-17 років 76% відвідують школу.** Причому серед дітей 6-9 років – 76%, серед дітей 10-14 років – 87%, серед дітей 15-17 років – 51%. Серед причин невідвідування часто респонденти говорили про брак коштів / відсутність можливості, проблеми з документами, для старших дітей – що вже закінчили достатню кількість класів;
- За формою навчання в 52% д/г діти навчаються очно, 2% – дистанційно, 12% – на індивідуальній формі, 25% – на сімейній формі, 9% – охоплені неформальною освітою;
- 45% дітей відвідують розвиткові, підтримуючі освітні заклади, проте майже у всіх випадках (41% з 45%) мова йде про недільні школи при церквах;
- **За словами 29% д/г вони потребують підтримки з організацією навчання дітей.** Серед тих, хто має таку потребу, 85% говорять про фінансову або іншу матеріальну підтримку. Далі йдуть організація місць для дотримання гігієни (35%), підключення до інтернету (34%), надолуження освітніх втрат (29%), отримання гаджетів (25%);

- При цьому 65% д/г упевнені, що якби діти чи внуки захотіли, то могли би здобути професійно-технічну освіту;
- Серед опитаних д/г 40% вільно розуміють і спілкуються ромською мовою, ще 9% розуміють, але майже не спілкуються, а 5% просто дещо розуміють. Водночас 43% д/г взагалі не володіють ромською мовою.

V. ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я:

- **90% дорослих ромів мають укладену з сімейним лікарем декларацію. Серед дітей 89% мають декларацію з педіатром;**
- Загалом є 17% д/г, де є принаймні 1 дорослий член без підписаної декларації. У таких д/г 68% зазначали, що їм потрібна допомога з укладанням декларації;
- За останні пів року до сімейного лікаря зверталися 80% д/г. Серед тих, хто звертався, 68% стверджують, що звернення повністю вирішило проблеми, 29% – у деяких випадках так, у деяких – ні (і решта 3% відповіли, що звернення не вирішило проблем);
- 32% д/г мають потребу в консультаціях вузькоспеціалізованих фахівців;
- 18% д/г мають потребу встановлення інвалідності для когось із членів. Серед тих, хто має таку потребу, 86% мають потребу в допомозі з оформленням;
- **Загалом 58% д/г вважають медичні послуги повністю доступними для них, а ще 27% вважають скоріше доступними (хоча й з деякими проблемами). 15% вважають медичні послуги скоріше чи зовсім недоступними.**

Рис. 3. Який % ромських д/г має відповідний статус

VI. ЗАЙНЯТИСТЬ ТА СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА:

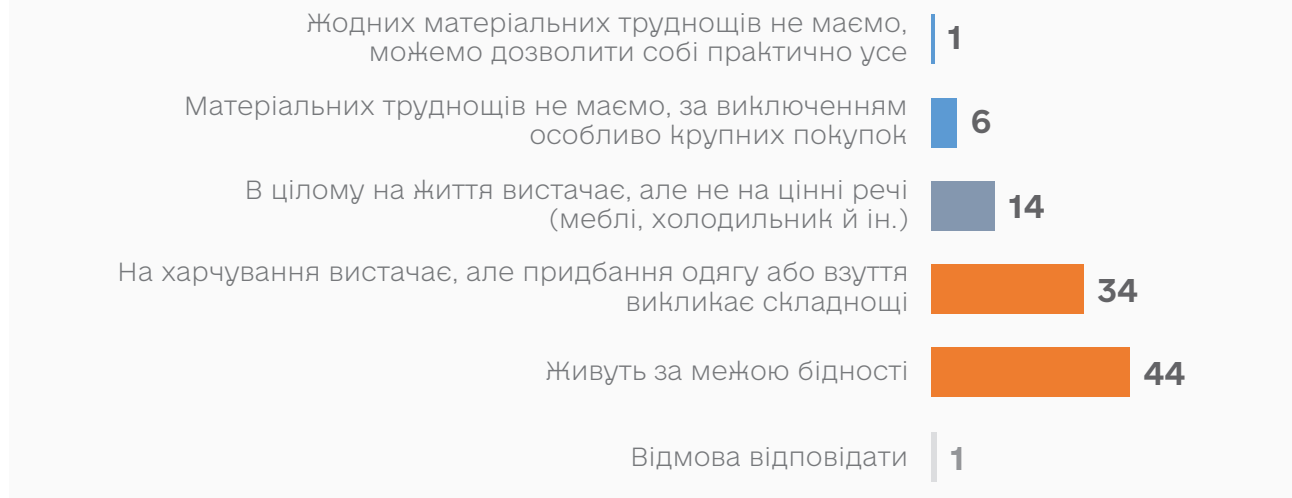
- **56% дорослих ромів не працюють і не зареєстровані в Центрі зайнятості** (серед чоловіків – 41%, серед жінок – 68%). Ще 1% не працює, але зареєстрований в Центрі зайнятості;
- Працюють на постійній основі як наймані працівники або самозайняті – 19% (з них більшість – неофіційно). Ще 23% респондентів працюють сезонно;

Рис. 4. Працевлаштування дорослих членів

- **При цьому 59% відповіли, що їх д/г дуже або скоріше сильно потребує допомоги з працевлаштуванням** (з них про дуже сильну потребу говорять 23%, решта 36% відповіли, що скоріше є така потреба);
- 60% д/г отримують соціальні виплати. Найбільш поширені: допомога одиноким матерям / батьками (22% серед усіх д/г отримують), пенсія (19%), допомога багатодітним (18%), допомога малозабезпеченим (14%), допомога особам з інвалідністю (8%);
- За словами 27% д/г хтось із членів має потребу в допомозі з оформлення соціальних виплат;
- 78% д/г живуть бідно або дуже бідно. Зокрема, з них у 44% випадках д/г живуть за межею бідності.

Рис. 5. Матеріальне становище д/г

VII. ЖИТЛОВІ УМОВИ:

- **84% д/г проживають у власній квартирі чи будинку.** Орендують – 5%, проживають у родичів / знайомих – 8%, проживають у місцях колективного проживання – 2%. Якщо говорити про ромів у власній / орендованій оселі або які проживають у родичів / знайомих, то 99% проживають у приватних будинках;
- Водночас на запитання, який тип житла вони мають, 33% відповіли, що мають власне з підтверджувальними документами. 5% мають орендоване. А 61% проживають у власному житлі, але без документів. Ще 1% проживає в тимчасовому житлі для ВПО;
- **Електрика є у 85% осель. Водночас водопостачання в оселі є у 31% (душ – 28%);**

Рис. 6. Що з переліченого є в оселі

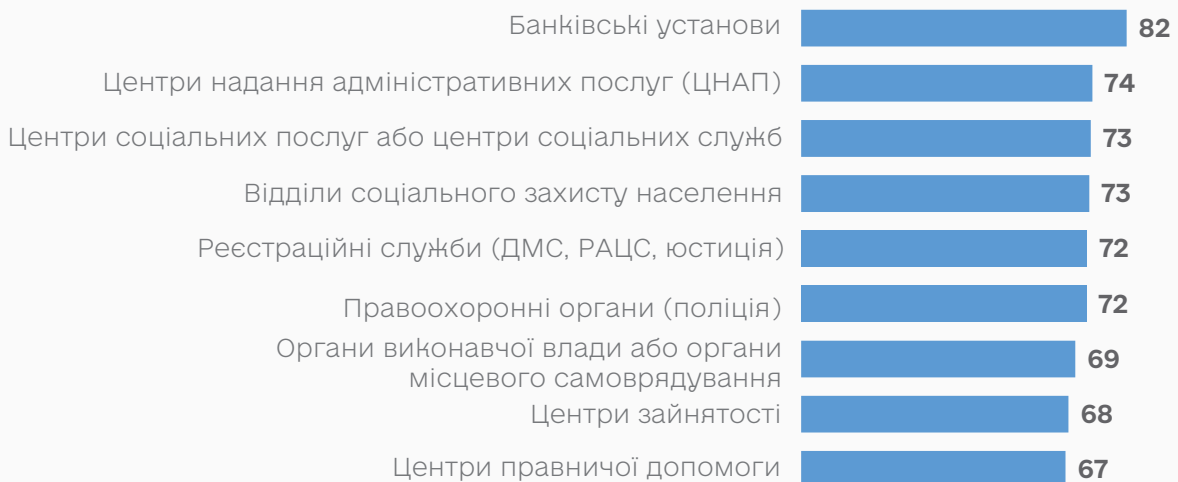

- 18% д/г мають заборгованість за сплату комунальних послуг. Медіанний обсяг заборгованості – 6800 грн. Субсидію отримують 6% д/г;

VIII. ДОСТУП ДО УСТАНОВ:

- У середньому 72% д/г можуть звернутися до окремих установ – від 67% у випадку центрів правової допомоги до 82% у випадку банківських установ;

Рис. 7. До яких установ у разі потреби можуть звернутися

IX. ДИСКРИМІНАЦІЯ ТА НАСИЛЬСТВО:

- 3% д/г постраждали від будь-якого насильства за останні 2 роки;
- Водночас 27% за останні пів року стикалися з випадками дискримінації через свою національність. Серед тих, хто стикався, 68% відчували дискримінацію від представників органів влади, 58% – від поліції, 55% – від роботодавців, 44% – від працівників медичних закладів, 40% – від місцевої громади, 24% – від освітніх закладів.

X. ПЕРЕЇЗДИ ДОМОГОСПОДАРСТВА:

- 17% д/г за останні 2-3 роки змінювали місце проживання. Серед тих, хто мав досвід переїздів, 67% говорили про переміщення поза межі України, 24% – у межах України. Менше говорили про переміщення в межах громади чи району;
- Серед причин переїзду називалися різні, зокрема, доволі багато говорили про війну, про отримання допомоги, про питання працевлаштування / пошуку роботи.

3. Ромські громади Закарпаття

3.1 Ужгородська громада Закарпатської області

Соціально-демографічний портрет

- Усього у громаді було опитано 154 домогосподарства, у яких представлено 434 дорослих роми і 329 дітей.
- 35% – одружені або заміжні, 33% – проживають разом, 15% – вдови або вдівці, 7% опитаних не перебувають у стосунках, 7% – розлучені, 1% – не проживають разом, але перебувають у стосунках.
- Стать дорослих членів домогосподарств: 45% чоловіків і 55% жінок.
- Початкову освіту (4 класи) мають 12% опитаних дорослих, 53% мають неповну середню освіту, 6% – загальну середню, 8% – професійно-технічну освіту, 1% – базову вищу освіту, 20% – не мають освіти.
- 16% працюють неофіційно як наймані працівники; 13% опитаних працюють сезонно; 10% – офіційно працевлаштовані як наймані працівники; 6% – неофіційно працюють як самозайняті; 1% є самозайнятими працівниками (ФОП, приватний підприємець). Решта 52% не працюють і не зареєстровані в центрі зайнятості, а 2% – не працюють, але зареєстровані у центрі зайнятості.

Оформлення соціальних статусів

- 86% респондентів вказали, що їм потрібна допомога в оформленні документів, тоді як 19% зазначили, що у них або в інших членів їхнього домогосподарства є потреба в допомозі в оформленні соціального статусу/сів; 14% – важко сказати або відмовилися відповідати.
- Найчастіше (див. рис. 8) респонденти вказували, що вони потребують допомоги в оформленні таких соціальних статусів, як інвалідність (7%), малозабезпечена сім'я (7%), учасники бойових дій/загиблі/зниклі безвісти (4), одинока мати/батько (3%), багатодітна сім'я (1%), ВПО (1%).

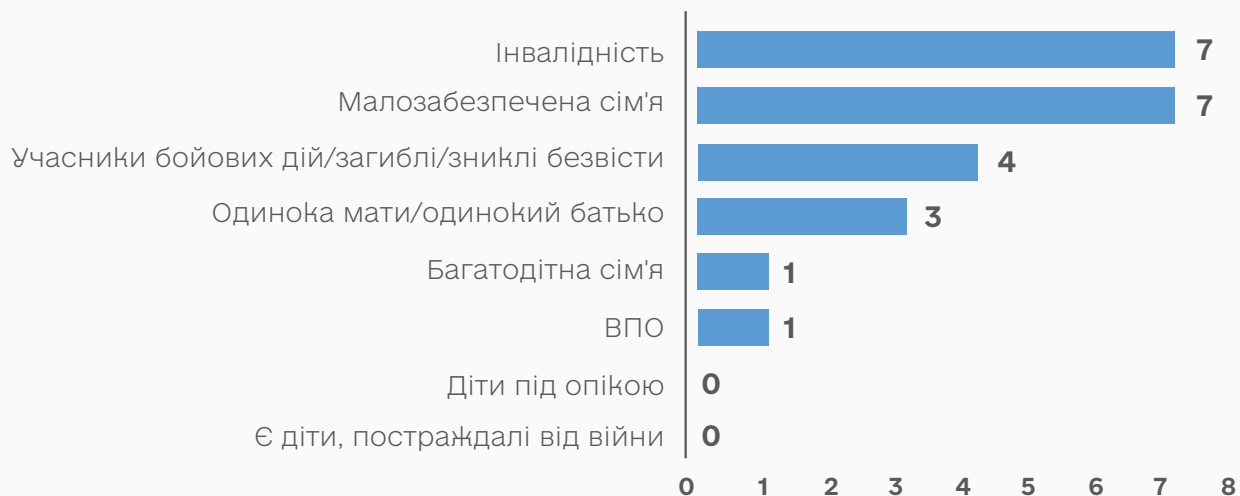

Рис. 8. Частка (%) ствердних відповідей на питання “Чи маєте Ви потребу оформити якийсь із зазначених нижче соціальних статусів?”

Доступ до медицини

- Більшість респондентів (88%) вказали, що медичні послуги повністю доступні. Інші 11% – скоріше доступні (хоча інколи виникають проблеми), тоді як 1% вказали, що медичні послуги скоріше недоступні (хоча у деяких випадках можуть отримати) (див. рис. 9).

Рис. 9. Розподіл оцінок рівня доступності медичних послуг для ромських родин

- У 96% опитаних наявна підписана декларація із сімейним лікарем на протипагу 4%, які не мають декларації.
- Також більшість респондентів (98%) зверталися у разі потреби до сімейного лікаря впродовж останніх 6-ти місяців.
- 88% вказали, що їхнє звернення до сімейного лікаря повністю вирішило їхні питання; інші 12% зазначили, що у деяких випадках їхнє питання було вирішено, у деяких – ні.
- 62% опитаних зазначили, що комусь із членів їхнього домогосподарства потрібна допомога в укладанні декларації з сімейним лікарем; 8% було важко сказати або відмовилися відповідати.
- У 98% респондентів дитина зареєстрована у лікаря/педіатра на протипагу 2%, які вказали, що не зареєстрована.
- Третина опитаних (34%) вказала, що у них або у когось з інших членів домогосподарства є потреба у спеціалізованих медичних послугах, тоді як 20% – у встановленні інвалідності, з яких 87% потрібна допомога в оформленні пов'язаного з інвалідністю соціального статусу.

Доступ до освіти

- 85% респондентів зазначили, що їхня дитина відвідує школу. Тоді як 15% опитаних вказали, що їхні діти не відвідують заклад середньої освіти.
- 77% респондентів вказали, що діти вчатьс я в очному форматі; 4% – дистанційна форма; 17% – сімейна форма; 2% – індивідуальне навчання; 2% – репетитор або недільна школа; 2% – центр надолуження освітніх втрат; 1% – інклюзивна група.
- На питання про наявні можливості для дистанційного навчання 80% вказали, що їм скоріше вистачає можливостей, але дечого бракує; іншим 20% повністю всього вистачає.
- У контексті відвідування розвиткових, підтримуючих освітніх закладів 23% респондентів зазначили, що їхні діти відвідують недільні школи при церквах; 2% – художню студію (малювання); 1% – спортивну секцію; 1% – танцювальний або інший хореографічний гурток. Загалом більшість (73%) зазначила, що їхні діти не відвідують жодних розвиткових, підтримуючих освітніх закладів.
- Більшість опитаних (81%) зазначили, що не потребують допомоги в організації навчання дітей, тоді як 19% – потребують допомоги.
- З тих респондентів, яким потрібна допомога в організації навчання дітей, 50% вказали, що їм потрібна допомога із фінансовою або іншою матеріальною підтримкою для закупівлі одягу, взуття; 30% – із послугами репетитора; 17% – отриманням гаджетів; 17% – із підключенням до інтернету;

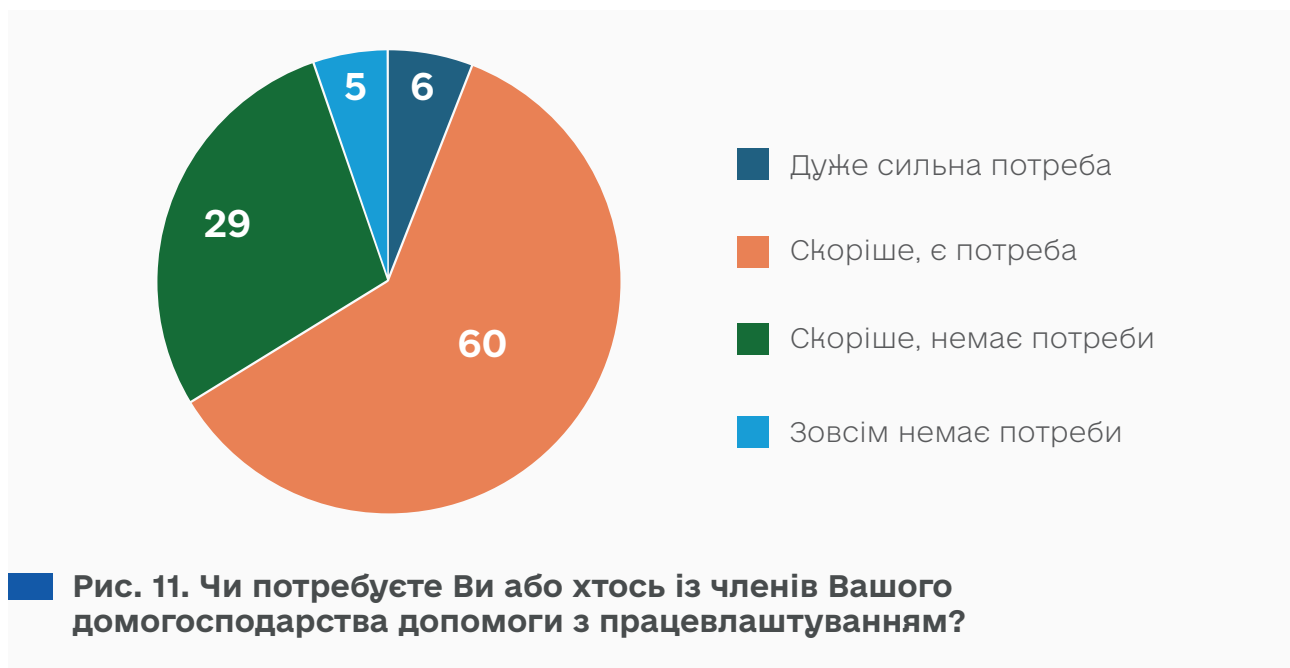
10% – із надолуженням освітніх втрат (див. рис. 10).

- У ситуації, якби діти чи онуки захотіли здобути професійно-технічну освіту (училище, коледж), 58% респондентів вказали, що їхні діти чи онуки мали б доступ/можливість здобути цю освіту; 19% обрали відповідь "ні", іншим 23% було важко сказати або відмовилися відповідати.

Соціальна допомога

- 66% опитаних респондентів вказали, що у них є потреба у допомозі з працевлаштуванням, з яких 60% скоріше потребують, а 6% дуже сильно потребують допомоги (див. рис. 11). Інші 34% зазначили, що не мають потреби у допомозі, з яких 29% – скоріше не мають потреби, а 5% – зовсім не мають потреби.

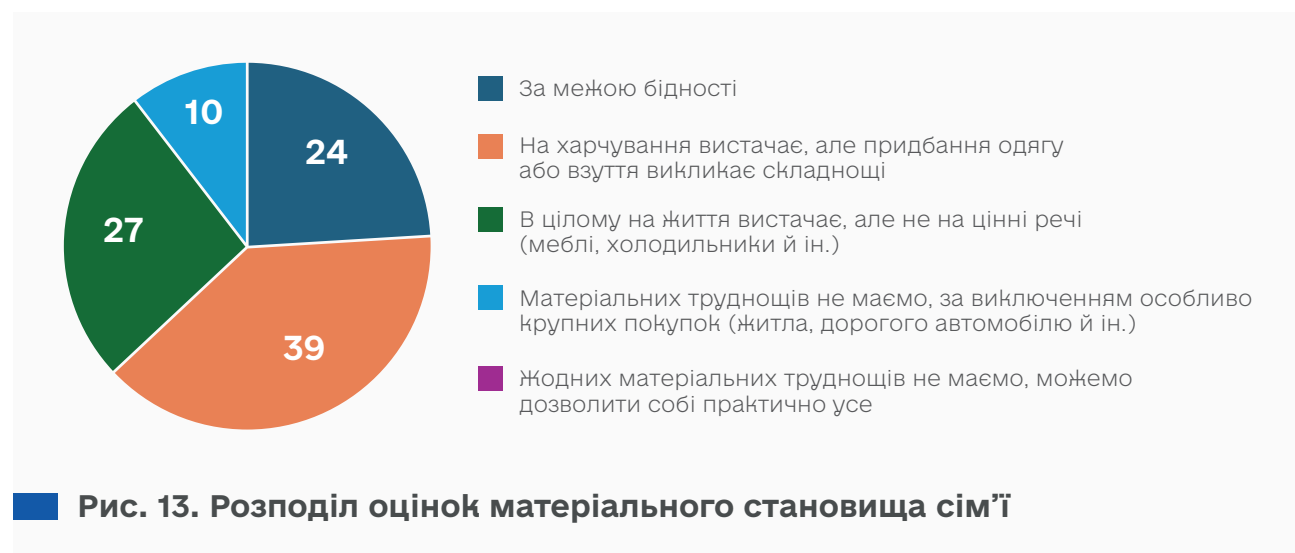
- Найчастіше респонденти вказували, що отримують такі державні соціальні виплати: допомога одиноким матерям/батькам (30%), пенсія (25%), допомога малозабезпеченим сім'ям (21%), допомога багатодітним (16%), допомога особам з інвалідністю (12%). Ще 29% вказали, що не отримують жодних виплат (див. рис. 12).

- 38% респондентів або члени їхніх родин потребують допомоги з оформлення соціальних виплат, тоді як 61% такої допомоги не потрібно.

Матеріальне забезпечення (WASH)

- 39% респондентів оцінили матеріальне становище своєї сім'ї, вказавши, що їхніх ресурсів вистачає на харчування, але придбання одягу та взуття викликає складнощі. Інша чверть (24%) опитаних вказали, що "ледве зводять кінці з кінцями", іноді не вистачає на харчування. Для інших 27% респондентів в цілому на життя вистачає, але не на цінні речі (меблі, холодильник та ін.). Решта респондентів не мають матеріальних труднощів (10%) (див. рис. 13).

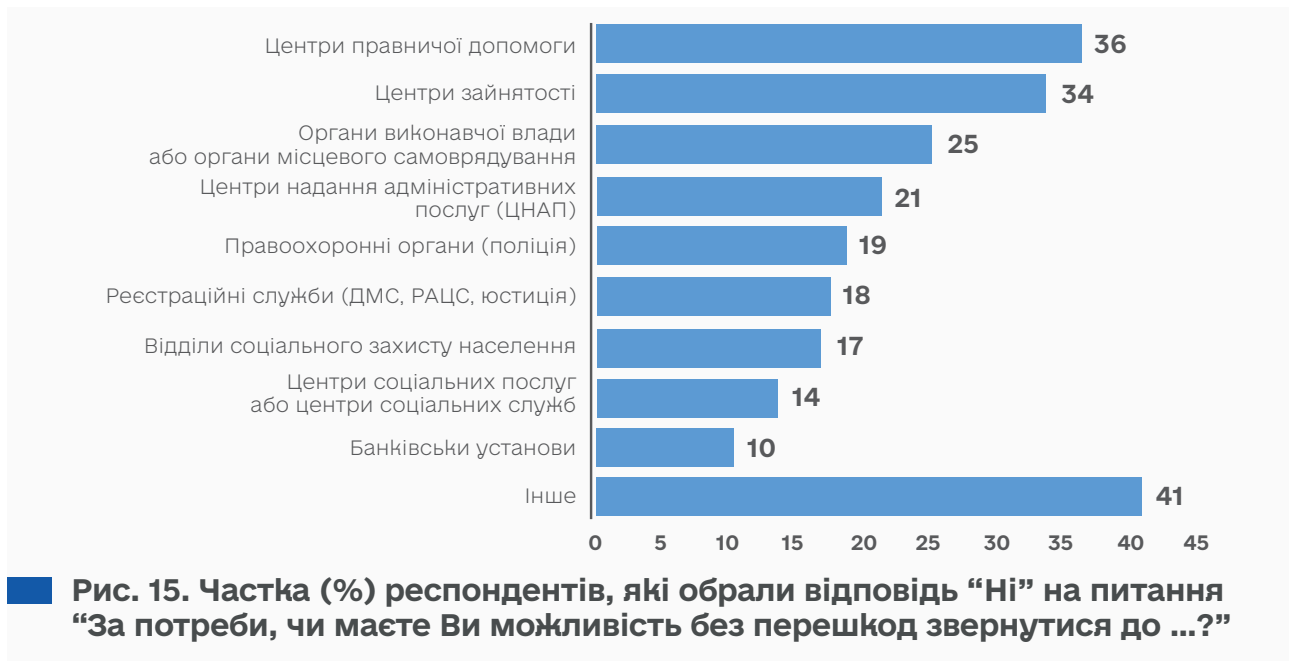
- 81% респондентів проживають у власному будинку/квартирі, інші 7% орендують будинок/квартиру, ще 6% орендують кімнату або частину будинку/квартири; 4% проживають у знайомих, родичів тощо; інший 1% проживає у місцях колективного проживання. Майже всі респонденти (99%) проживають у будинку.
- Половина респондентів (49%) проживають у власному житлі без оформлених документів; 36% – у власному житлі із оформленими документами права власності; 13% – в орендованому житлі за письмовим або усним договором; інші 3% проживають у тимчасовому житлі для ВПО.
- Із матеріального, технічного та санітарного забезпечення найчастіше респонденти вказували на відсутність водопроводу за межами двору (75%), централізованого опалення (газ) (71%), вбиральні на дворі (55%), вбиральні/душ в оселі (44%), водопроводу на подвір'ї (44%), водопостачання в оселі (42%) (див. рис. 14).

- 25% респондентів мають заборгованість за комунальні послуги. Медіанне значення заборгованості становить 4500 грн.
- 84% вказали, що не отримують субсидію на оплату комунальних послуг на противагу 16%, які мають субсидію.

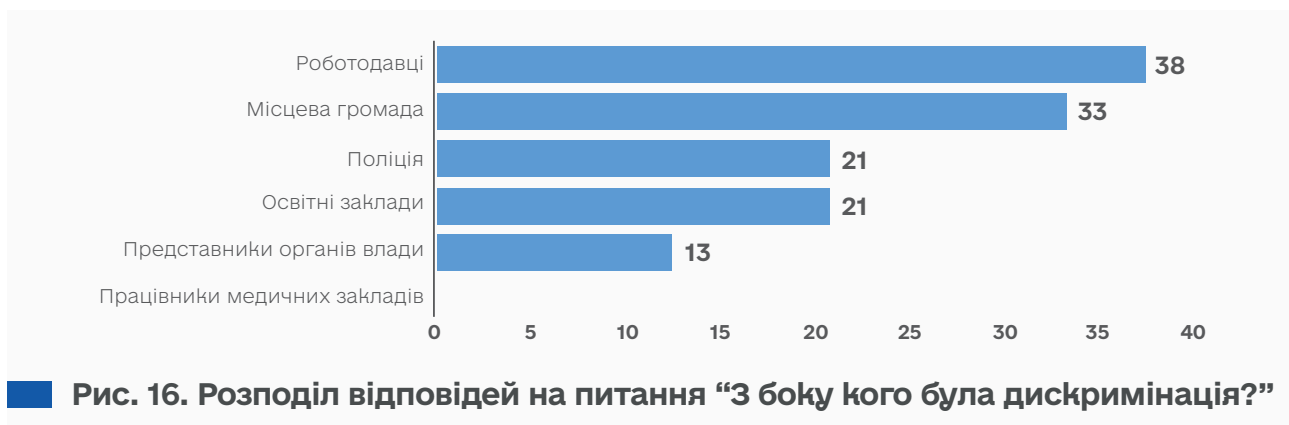
Доступність органів місцевої та державної влади

- Респонденти по-різному оцінили можливості безперешкодно звернутися до тих чи інших органів місцевої та державної влади. Найчастіше респонденти вказували, що не мають можливості без перешкод звернутися до центрів правничої допомоги (36%), центрів зайнятості (34%), органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування (25%), центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП) (21%) та до правоохоронних органів (поліції) (19%) (див. рис. 15).

Насильство та дискримінація

- Більшість опитаних респондентів або члени їх родини (94%) не були постраждалими від будь-якого виду насильства за останні 2 роки. Тоді як 4% відповіли ствердно.
- У контексті випадків дискримінації за національною ознакою впродовж останніх 6-ти місяців 71% вказали, що не стикалися із дискримінацією, тоді як 16% – навпаки зазнавали. Ще 13% було важко сказати або відмовилися відповідати.
- Серед тих, хто зазнав дискримінації, 38% вказали на дискримінацію з боку роботодавців; 33% – місцевої громади; 21% – поліції; 21% – освітніх закладів; 13% – представників органів влади (див. рис. 16).

3.2 Мукачівська громада Закарпатської області

Соціально-демографічний портрет

- Загалом у громаді опитано 102 домогосподарства, в яких проживають 262 дорослих роми та 413 дітей.
- Щодо сімейного статусу, більшість респондентів (58%) перебувають у стосунках та проживають разом з партнерами. 25% є заміжніми чи одруженими, а 8% перебувають у стосунках, але не проживають разом. 16% респондентів не перебувають у стосунках, а 5% – розлучені чи вдови/вдівці.
- Стать дорослих членів домогосподарств: 36% чоловіків і 64% жінок.
- 43% не мають освіти, 36% мають неповну середню освіту, і лише 1% має базову вищу освіту.
- 77% респондентів не працюють і не зареєстровані в центрі зайнятості. Лише 4% респондентів є офіційно працевлаштованими, 2% самозайняті, а 23% працюють сезонно або неофіційно.

Оформлення соціальних статусів

- У Мукачівській громаді 100% респондентів вказали, що їм потрібна **допомога в оформленні документів**, що свідчить про високий рівень потреби в соціальній та адміністративній підтримці серед ромського населення громади.
- Щодо оформлення соціальних статусів (див. рис. 17), значна частина респондентів потребує допомоги в оформленні таких статусів, як малозабезпечена сім'я (86%), багатодітна сім'я (52%), інвалідність (23%), одинока мати/батько (56%). Водночас 99% не потребують допомоги в оформленні статусу внутрішньо переміщеної особи (ВПО), і 97% зазначили, що не мають дітей, постраждалих від війни.

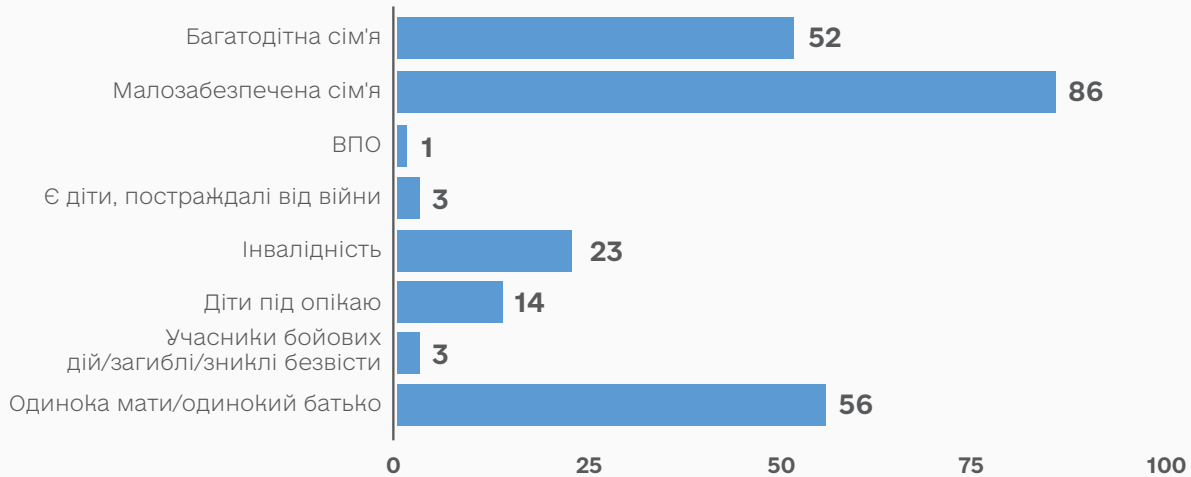

Рис. 17. Частка (%) ствердних відповідей на питання “Чи маєте Ви потребу оформити якийсь із зазначених нижче соціальних статусів?”

Доступ до медицини

- У Мукачівській громаді 5% респондентів зазначили, що медичні послуги повністю доступні для їхніх родин (див. рис. 18), тоді як 45% вказали, що послуги скоріше доступні, хоча інколи виникають проблеми із доступом до них.
- 33% респондентів вважають медичні послуги скоріше недоступними, а 17% зазначили, що повністю немає доступу до медичних послуг.

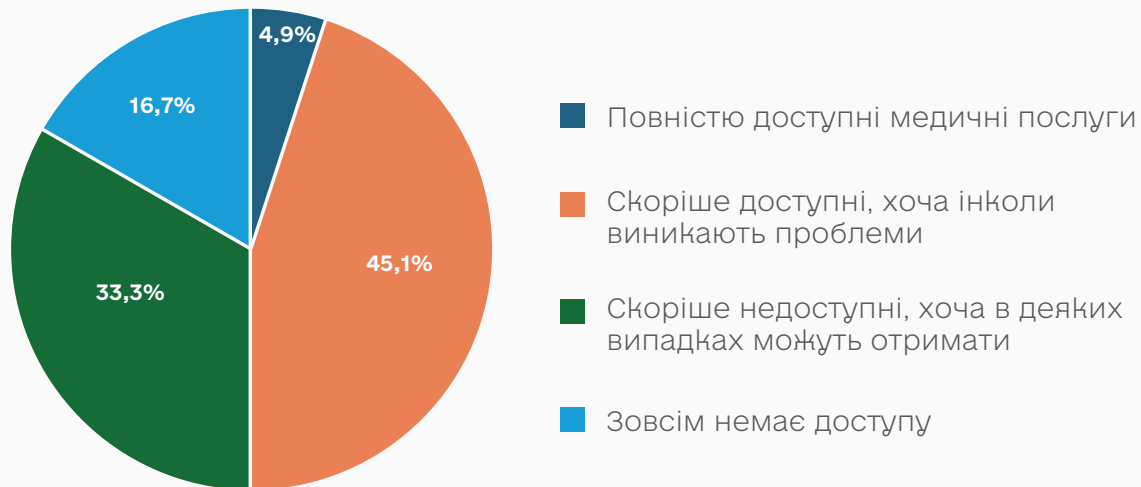

Рис. 18. Частка (%) ствердних відповідей на питання “Чи маєте Ви потребу оформити якийсь із зазначених нижче соціальних статусів?”

- Щодо звернень до сімейного лікаря протягом останніх 6 місяців, 47% респондентів зверталися до лікаря.
- 88% респондентів потребують допомоги в укладанні декларації з сімейним лікарем, в той час як 10% не потребують такої допомоги, і 2% важко дати відповідь на це питання.

- Згідно з досвідом звернень до сімейного лікаря, лише 8% (із тих, хто звертався за медичною допомогою) вважають, що звернення повністю вирішило їхні питання, а 85% вказали, що питання було вирішено частково. 6% зазначили, що звернення не вирішило їхніх питань.
- Щодо спеціалізованих медичних послуг, 42% респондентів мають потребу в них, 47% не потребують спеціалізованої медичної допомоги, а 11% не змогли відповісти на це питання.
- Крім того, 35% респондентів зазначили потребу в установленні інвалідності, з яких 100% потребують допомоги в оформленні цього соціального статусу.

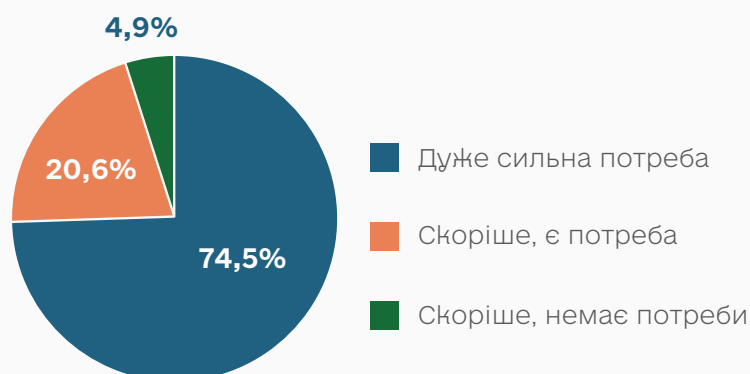
Доступ до освіти

- Щодо навчання дітей, 50% дітей відвідують школу, а 36% займаються в недільних школах при церквах. Переважає очна форма навчання, хоча є й ті, хто навчається індивідуально або за допомогою репетиторів.
- У громаді 83% респондентів потребують допомоги в організації навчання дітей, тоді як 17% не мають такої потреби.
- Серед тих, хто вказав на потребу допомоги, 94% зазначили необхідність фінансової або іншої матеріальної підтримки для закупівлі одягу та взуття. Інші важливі потреби включають підключення до Інтернету (32%), отримання гаджетів (15%), послуги репетитора (12%) та організацію місць для гігієни дітей (44%).
- Крім того, 29% респондентів потребують допомоги у надолуженні освітніх втрат, а 9% – у відкритті інклюзивних класів і груп з ромською мовою.
- Що стосується професійно-технічної освіти, 39% респондентів вважають, що їхні діти чи онуки мали б доступ/можливість здобути цю освіту.
- Також відомо, що 92% респондентів не володіють ромською мовою, 6% вільно розуміють і спілкуються, 1% розуміють, але майже не спілкуються.

Соціальна допомога

- 75% респондентів зазначили, що мають дуже сильну потребу в допомозі з працевлаштуванням (див. рис. 19).
- 5% відзначили, що не мають потреби у допомозі з працевлаштуванням.

Рис. 19. Чи потребуєте Ви або хтось із членів Вашого домогосподарства допомоги з працевлаштуванням?

- Щодо соціальних виплат, 69% респондентів не отримують жодних виплат (див. рис. 20). Однак серед тих, хто отримує допомогу, найпоширенішими є виплати для одиноких матерів/батьків (15%), пенсії (8%) та допомога малозабезпеченим сім'ям (3%).

- Крім того, 52% респондентів вказали на потребу у допомозі в оформленні соціальних виплат, тоді як 46% не потребують такої допомоги.

Матеріальне забезпечення (WASH)

- Матеріальне становище більшості респондентів є важким: 83% заявили, що «ледве зводять кінці з кінцями» і інколи їм не вистачає на харчування (див. рис. 21).
- В той час, як 16% мають труднощі з придбанням одягу та взуття, проте на харчування їм вистачає.
- 1% відмовились від відповіді на питання щодо матеріального становища сім'ї.

- У громаді більшість респондентів (81%) проживають у власному будинку або квартирі. 10% зазначили, що вони проживають у знайомих чи родичів, а 4% орендують житло.
- Щодо типу житла, 90% респондентів проживають у власному житлі без оформлених документів, лише 2% мають документи на право власності.
- Переважно респонденти живуть у будинках (100%), при цьому 99% не мають централізованого опалення (див. рис. 22). 86% респондентів не мають водопостачання в оселі, 84% не мають водопроводу на подвір'ї, а 35% вказали, що не мають водопроводу за межами двору.
- Що стосується санітарних умов, 95% респондентів не мають вбиральні/душ в оселі, а 56% зазначили відсутність вбиральні на подвір'ї. Крім цього, 39% респондентів не мають електрики.
- Щодо заборгованості за комунальні послуги, 28% респондентів мають борги, при цьому медіанна сума боргу складає 25 000 грн.
- 54% не мають заборгованості, а 18% відмовилися або не змогли відповісти на це питання.
- Водночас 99% респондентів не отримують субсидії на оплату комунальних послуг, і жоден з опитаних не вказав, що отримує таку субсидію.

Доступність органів місцевої та державної влади

- В Мукачівській громаді доступ до різних державних установ та послуг варіюється. Лише 1% респондентів зазначили, що мають можливість без перешкод звернутися до органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування, а 99% відзначили, що не мають такого доступу. Відділи соціального захисту населення доступні лише для 5% респондентів, в той час, як 95% не мають можливості звернутися до них.
- Доступ до центрів соціальних послуг або соціальних служб є мінімальним, з лише 1% респондентів, які можуть скористатися їхніми послугами. Аналогічна ситуація спостерігається з доступом до правоохоронних органів (поліції) – лише 3% респондентів мають таку можливість, 97% – ні.
- Щодо банківських установ, лише 47% респондентів зазначили, що можуть звертатися до них, у той час, як 53% – не мають такої можливості. Центри надання адміністративних послуг (ЦНАП) доступні для 15% респондентів, а 85% не мають доступу до них.
- Щодо інших організацій, зокрема центрів зайнятості, доступність дуже низька: лише 2% респондентів мають можливість звертатися до них. Центри правничої допомоги доступні для 4% респондентів, а 96% не можуть скористатися цими послугами. Доступ до реєстраційних служб (ДМС, РАЦС, юстиція) є лише для 3% опитаних.

Насильство та дискримінація

- 5% опитаних вказали, що вони або членів їхніх родин постраждали від насильства за останні два роки, 58% не стикались із насильством, а 37% не змогли відповісти? або відмовились від відповіді на це питання.
- Щодо дискримінації за національною ознакою, 96% респондентів чи членів їхніх родин стикались з таким явищем протягом останніх 6 місяців, а 3% зазначили, що не стикались.
- Основними суб'єктами, з боку яких респонденти зазнавали дискримінації, були представники органів влади (93%), працівники поліції (68%), роботодавці (66%) та працівники медичних закладів (61%).
- Крім того, 47% респондентів зазначили представників місцевої громади як джерело дискримінації, а 24% – освітні заклади.

3.3 Берегівська громада Закарпатської області

Соціально-демографічний портрет

- У Берегівській громаді опитано 99 домогосподарств, серед яких 266 дорослих ромів та 305 ромів-дітей.
- Щодо сімейного статусу, 66% респондентів зазначили, що проживають разом, 15% одружені або заміжні, 7% – розлучені або вдови, а 4% перебувають у стосунках, але не живуть разом.
- Стать дорослих членів домогосподарств: 47% чоловіків і 53% жінок.
- Лише 1% опитаних працюють офіційно як наймані працівники, тоді як 39% зайняті сезонною працею.
- Освітній рівень в громаді низький: 63% респондентів не мають освіти або мають лише початкову освіту.

Оформлення соціальних статусів

- В Берегівській громаді 63% респондентів зазначили, що їм потрібна допомога в оформленні документів. Крім того, 100% респондентів вказали, що вони або інші члени їхнього домогосподарства потребують допомоги в оформленні соціальних статусів.
- Основними потребами у громаді є оформлення таких категорій статусів: (див. рис. 23) 24% респондентів потребують оформлення статусу малозабезпеченої сім'ї, 2% – багатодітної сім'ї, 7% – одинокої матері/батька, 5% – інвалідності, 2% – учасника бойових дій/загиблого/зниклого безвісти, 2% – дітей, постраждалих від війни, 3% – внутрішньо переміщеної особи (ВПО).

Рис. 23. Частка (%) ствердних відповідей на питання “Чи маєте Ви потребу оформити якийсь із зазначених нижче соціальних статусів?”

Доступ до медицини

- 52% респондентів вказали, що медичні послуги для їхніх родин є повністю доступними (див. рис. 24), 40% зазначили, що вони скоріше доступні, хоча інколи виникають проблеми. 6% респондентів вказали, що медичні послуги скоріше недоступні, але іноді є можливість їх отримати, а 2% – що зовсім немає доступу до медичних послуг.

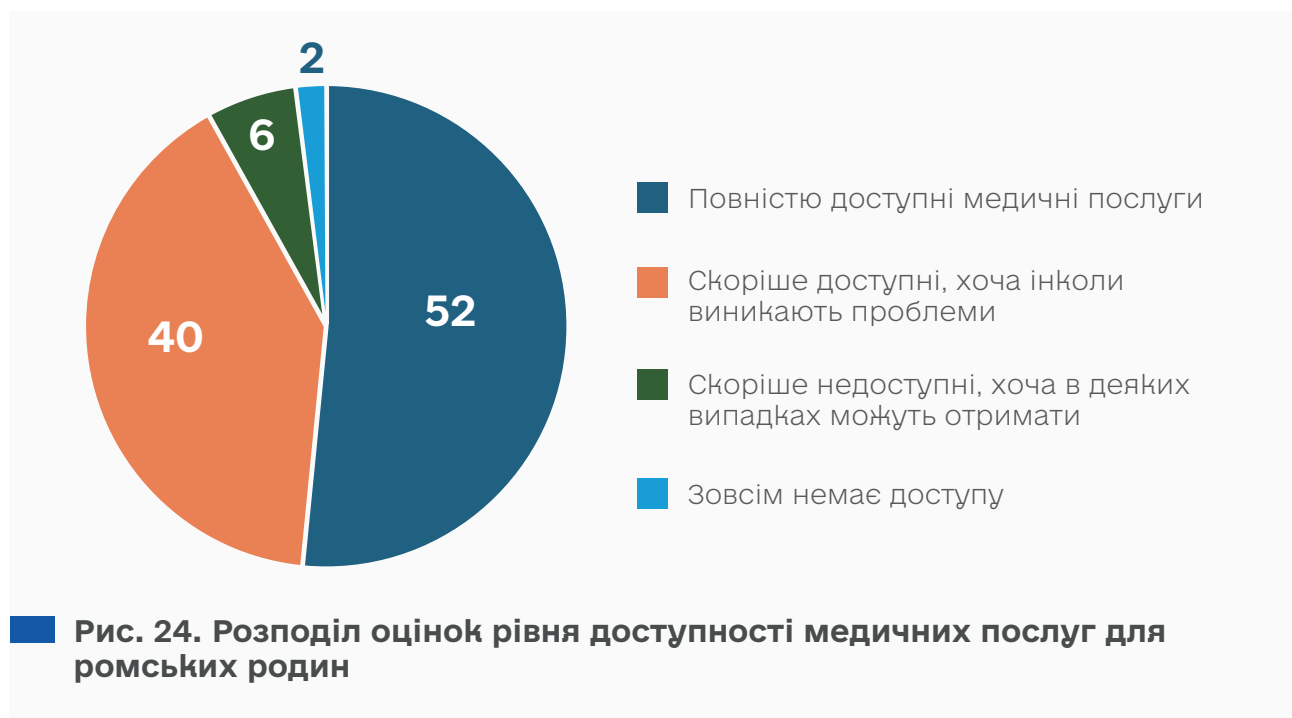

Рис. 24. Розподіл оцінок рівня доступності медичних послуг для ромських родин

- 86% респондентів зверталися до сімейного лікаря протягом останніх 6 місяців, 10% опитаних не зверталися, а 4% не змогли дати чіткої відповіді.
- 82% респондентів зазначили, що їм або членам їхніх родин потрібна допомога в укладанні декларації з сімейним лікарем, 18% – не потребують такої допомоги.
- Також 61% респондентів зазначає, що звернення до сімейного лікаря повністю вирішило їхні питання, 38% – що в деяких випадках питання були вирішені, а в інших – ні, і лише 1% зазначив, що звернення не вирішило їхніх питань.
- 29% респондентів потребують спеціалізованих медичних послуг, 60% – не потребують, і 11% не змогли визначити потребу в цьому.
- До того ж 15% респондентів вказали на потребу в оформленні інвалідності.

Доступ до освіти

- Четверть опитаних респондентів (25%) вказали, що їхня родина потребує допомоги в організації навчання дітей, тоді як 75% не потребують такої допомоги.
- Серед тих, хто потребує допомоги, найбільша частка респондентів говорять про критичну необхідність фінансової чи іншої матеріальної підтримки для закупівлі одягу та взуття (100%). **Інші зазначені потреби включають:**
 - Організацію місць для дотримання дітьми гігієни - 52% респондентів.
 - Надолуження освітніх втрат – 48%.
 - Відкриття груп з ромською мовою – 40%.
 - Підключення до Інтернету, отримання гаджетів, послуги репетиторів та відкриття інклюзивних класів – по 32% респондентів зазначили ці потреби для забезпечення рівного доступу до освіти.
- 80% респондентів вказали, що їхні діти або онуки мали б доступ до **професійно-технічної освіти (училище, коледж)**. Лише 1% респондентів вказали, що це неможливо, і 19% не змогли дати чіткої відповіді.

Соціальна допомога

- 9% респондентів вказали, що вони або члени їхніх домогосподарств мають дуже сильну потребу в допомозі з працевлаштуванням, в той час, як 19% зазначили, що потреба є скоріше, але не настільки виражена. 43% респондентів вказали, що скоріше не мають потреби в такій допомозі, а 28% заявили, що зовсім не мають потреби у допомозі з працевлаштуванням (див. рис. 25).

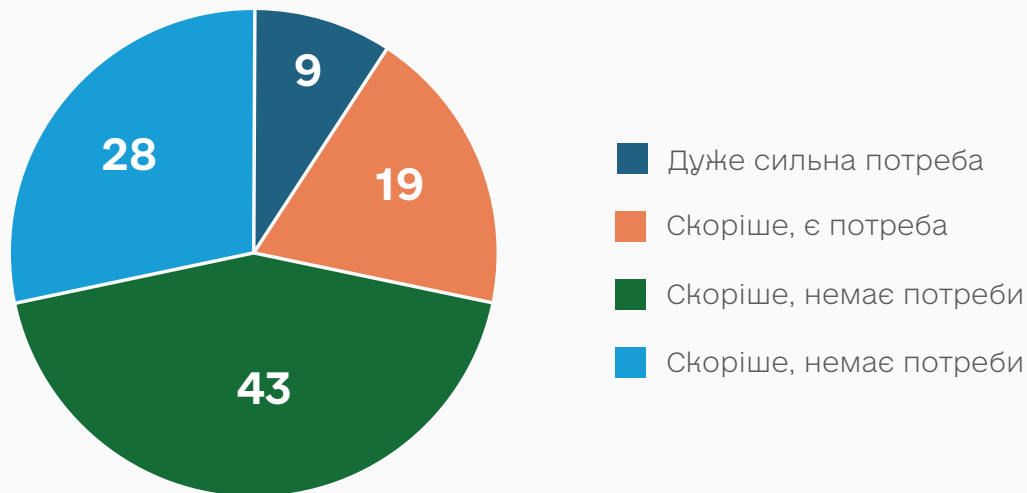

Рис. 25. Чи потребуєте Ви або хтось із членів Вашого домогосподарства допомоги з працевлаштуванням?

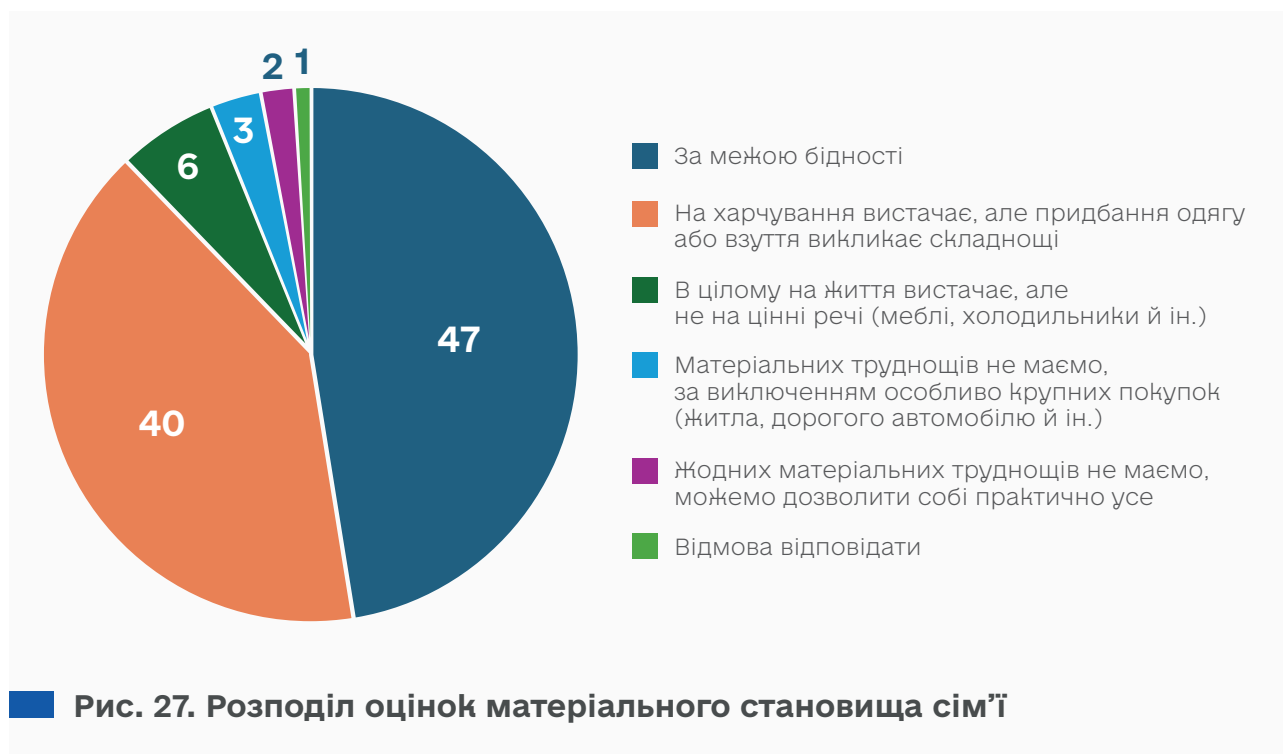
- 34% респондентів вказали, що не отримують жодних соціальних виплат. Серед тих, хто отримує допомогу, найбільша частка – 32% отримують допомогу самотніми матеріями/батьками, 21% – допомогу малозабезпеченим сім'ям, а 15% – допомогу багатодітним сім'ям. Крім того, 10% отримують пенсію, 8% – допомогу особам з інвалідністю, а 7% – допомогу сім'ям з дітьми (СЖО) (див. рис. 26).
- 3% респондентів отримують інші види виплат, але жоден з опитаних не зазначив, що отримує допомогу з безробіття чи виплати для ВПО.

26. Чи отримуєте Ви або хтось із членів вашого домогосподарства державні соціальні виплати?

Матеріальне забезпечення (WASH)

- 47% респондентів оцінили матеріальне становище своєї родини як таке, де “ледве зводять кінці з кінцями”, і іноді не вистачає на харчування (див. рис. 27). І 40% респондентів зазначили, що на харчування вистачає, але виникають труднощі з покупкою одягу або взуття
- 6% респондентів вказали, що на життя вистачає, але не вистачає на покупки цінних речей, таких як меблі чи холодильник.
- Тільки 3% респондентів зазначили, що матеріальних труднощів не мають, за виключенням великих покупок, таких як житло чи дорогий автомобіль. Це вказує на те, що ці родини мають стабільне матеріальне становище, але обмеження стосуються лише великих витрат.
- І лише 2% респондентів зазначили, що жодних матеріальних труднощів не мають і можуть дозволити собі майже все, що хочуть.

- 100% респондентів Берегівської громади проживають у будинку: 74% респондентів проживають у власному будинку, 2% орендують, а 24% проживають у знайомих чи родичів. Водночас 33% мають офіційно оформлені документи на власне житло, а 67% проживають у власному житлі без оформлених документів.
- 86% респондентів повідомили, що у їхніх оселях відсутнє централізоване опалення (див. рис. 28), а також водопостачання. Тільки 14% зазначили наявність цих систем. 74% опитаних не мають водопроводу на подвір'ї, а 86% респондентів не мають водопроводу за межами двору.
- Щодо санітарних умов, 72% респондентів зазначили, що у їхніх оселях немає вбиральні чи душу. Також 19% респондентів повідомили, що у їхніх оселях відсутня електрика.

Рис. 28. Частка (%) респондентів, які обрали відповідь “Ні” на питання “Що з цього переліченого є у вашій оселі?”

- 15% респондентів мають заборгованість за комунальні послуги. Разом із цим лише 1% отримує субсидію на оплату комунальних послуг, тоді як 76% не отримують таку допомогу, а 23% не знають чи отримують.

Доступність органів місцевої та державної влади

- Практично всі опитані у Берегівській громаді (97-99%) вказали, що мають можливість без перешкод звертатися до основних органів влади, таких як органи виконавчої влади, соціальний захист, центри соціальних послуг, правоохоронні органи, ЦНАП, центри зайнятості, центри правничої допомоги та реєстраційні служби.

Насильство та дискримінація

- 2% респондентів або членів їхніх родин стали постраждалими від насильства за останні 2 роки, в той час, як 77% не зазнали насильства, а 21% відмовилися від відповіді.
- Щодо випадків дискримінації за національною ознакою, 2% респондентів або їхніх родичів стикалися з такими ситуаціями протягом останніх 6 місяців. 78% респондентів не зустрічалися з дискримінацією, а 20% не змогли дати чіткої відповіді.
- Серед тих, хто зазнав дискримінації, 50% зазначили, що дискримінація відбувалася з боку представників органів влади, а інші 50% вказали на інші джерела дискримінації, без вказівки конкретних інституцій чи організацій.

3.4 Холмківська громада Закарпатської області

Соціально-демографічний портрет

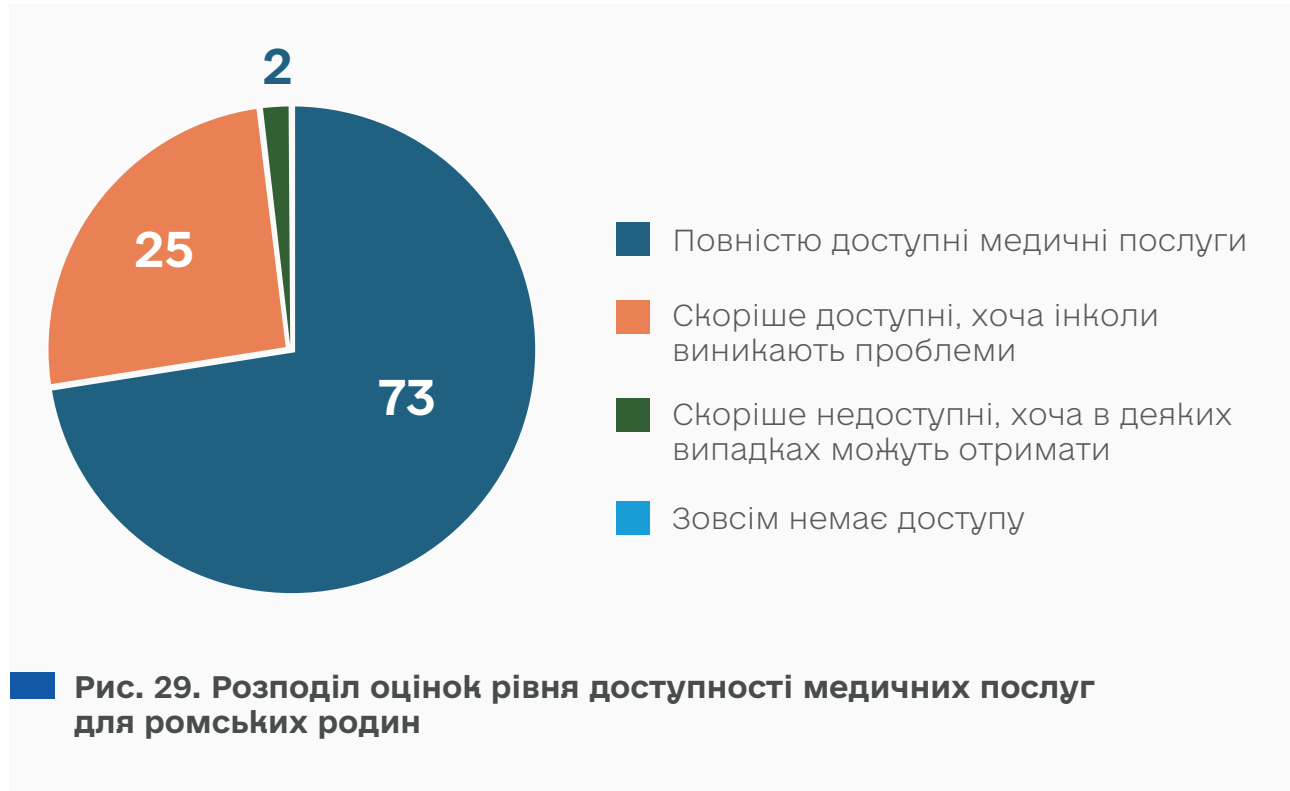
- Загалом у громаді було опитано 61 домогосподарство, у складі яких налічувалося 140 дорослих ромів та 181 дитина.
- 61% – одружені або заміжні, 33% – проживають разом, 6% – не проживають разом, але перебувають у стосунках.
- Стать дорослих членів домогосподарств: 51% чоловіків і 49% жінок.
- Початкову освіту (4 класи) мають 24% опитаних дорослих, 54% мають неповну середню освіту, 10% – загальну середню, 1% – професійно-технічну освіту, 1% – базову вищу освіту, 1% – повну вищу освіту, 11% – не мають освіти.
- 49% опитаних працюють сезонно; 6% працюють неофіційно як наймані працівники; 6% – неофіційно працюють як самозайняті; 5% – офіційно працевлаштовані як наймані працівники; 4% є самозайнятими працівниками (ФОП, приватний підприємець). Решта 30% не працюють і не зареєстровані в центрі зайнятості.

Оформлення соціальних статусів

- 100% респондентів було важко сказати чи відмовилися відповідати на питання щодо потреби у допомозі в оформленні документів, тоді як 63% зазначили, що у них або в інших членів їхнього домогосподарства немає потреби в допомозі в оформленні соціального статусу/сів; 38% – важко сказати або відмовилися відповідати.
- Найчастіше респонденти вказували, що вони потребують допомоги в оформленні таких соціальних статусів, як малозабезпечена сім'я (31%) та одинока мати/батько (15%).

Доступ до медицини

- Більшість респондентів (73%) вказали, що медичні послуги повністю доступні. Інші 25% – скоріше доступні (хоча інколи виникають проблеми), тоді як 2% вказали, що медичні послуги скоріше недоступні (хоча у деяких випадках можуть отримати) (див. рис. 29).

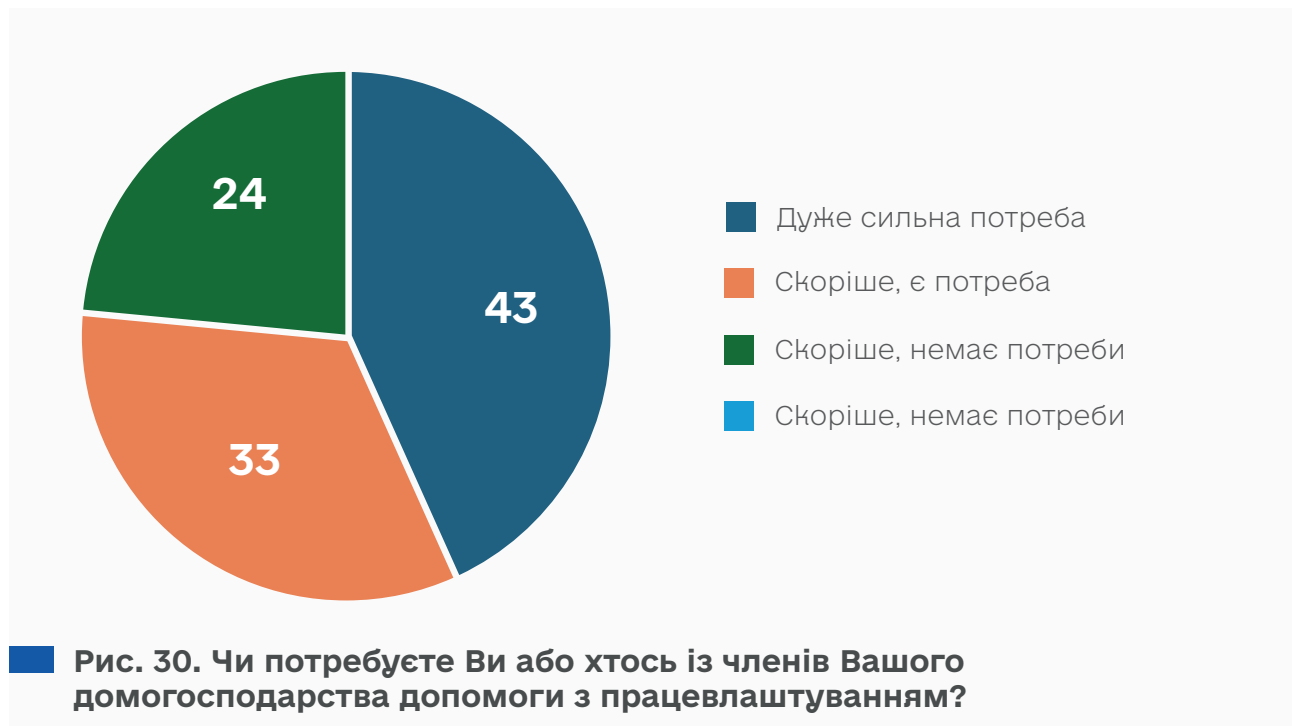
- У 99% опитаних наявна підписана декларація із сімейним лікарем.
- Також більшість респондентів (86%) зверталися у разі потреби до сімейного лікаря впродовж останніх 6-ти місяців.
- 61% вказали, що їхнє звернення до сімейного лікаря повністю вирішило їхні питання; інші 27% зазначили, що у деяких випадках їхнє питання було вирішено, у деяких – ні. Також 11% вказали, що звернення не вирішило їхніх питань.
- 100% опитаних зазначили, що комусь із членів їхнього домогосподарства не потрібна допомога в укладанні декларації з сімейним лікарем.
- У 100% респондентів дитина зареєстрована у лікаря/педіатра.
- Майже половина опитаних (47%) вказала, що у них або у когось з інших членів домогосподарства є потреба у спеціалізованих медичних послугах, тоді як жоден із респондентів не вказав на потребу в супроводі під час проходження процедури встановлення інвалідності.

Доступ до освіти

- 85% респондентів зазначили, що їхня дитина відвідує школу. Тоді як 15% опитаних вказали, що їхні діти не відвідують заклад середньої освіти.
- 86% респондентів вказали, що діти вчаться в очному форматі; 2% – дистанційна форма; 14% – сімейна форма.
- На питання про наявні можливості для дистанційного навчання 100% вказали, що їм скоріше не вистачає можливостей, але дещо є.
- У контексті відвідування розвиткових, підтримуючих освітніх закладів 72% респондентів зазначили, що їхні діти відвідують недільні школи при церквах; 7% – танцювальний або інший хореографічний гурток; 1% – спортивну секцію. Майже третина (28%) зазначила, що їхні діти не відвідують жодних розвиткових, підтримуючих освітніх закладів.
- 100% опитаних зазначили, що не потребують допомоги в організації навчання дітей.
- У ситуації, якби діти чи онуки захотіли здобути професійно-технічну освіту (училище, коледж), 90% респондентів вказали, що їхні діти чи онуки мали б доступ/можливість здобути цю освіту; 2% обрали відповідь “ні”, іншим 8% було важко сказати або відмовилися відповідати.

Соціальна допомога

- 76% опитаних респондентів вказали, що у них є потреба у допомозі з працевлаштуванням, з яких 43% дуже сильно потребують допомоги, а 33% скоріше потребують (див. рис. 30). Інші 24% зазначили, що скоріше не мають потреби.

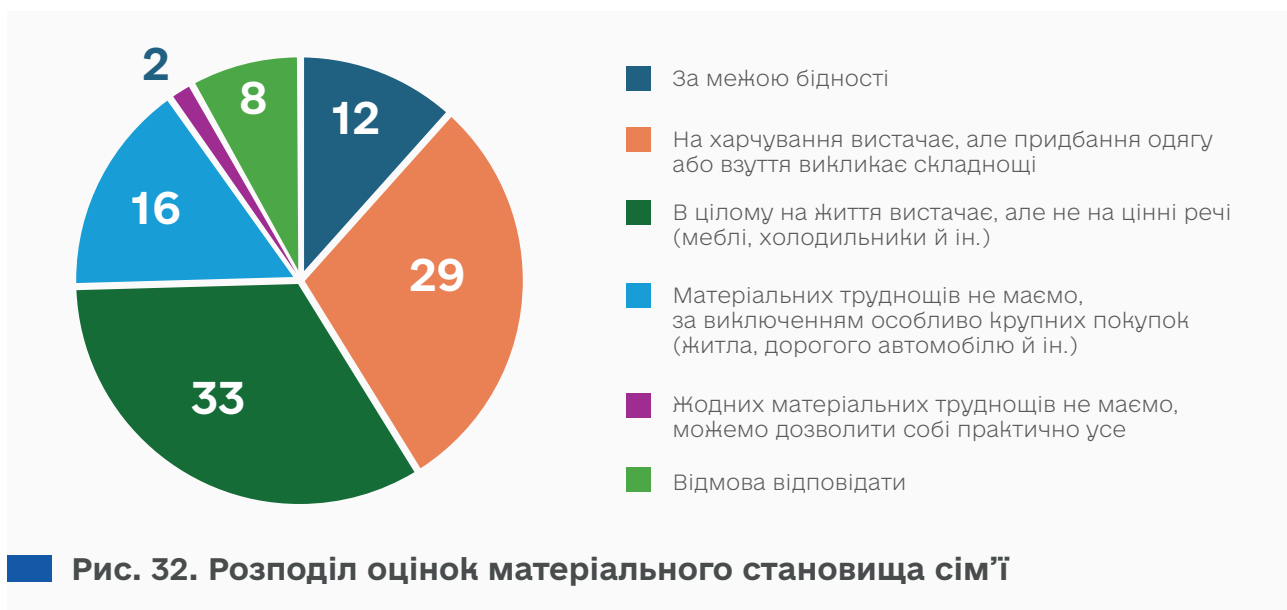
- Найчастіше респонденти вказували, що отримують такі державні соціальні виплати: допомога багатодітним (31%), пенсія (22%), допомога малозабезпеченим сім'ям (14%), допомога особам з інвалідністю (8%). Ще 39% вказали, що не отримують жодних виплат (див. рис. 31).

- 65% респондентів або члени їхніх родин не потребують допомоги з оформлення соціальних виплат, тоді як 35% було важко сказати або відмовилися відповідати.

Матеріальне забезпечення (WASH)

- Третина респондентів (33%) оцінили матеріальне становище своєї сім'ї, вказавши, що їхніх ресурсів в цілому вистачає на життя, але не на цінні речі (меблі, холодильник та ін.). Інші 29% вказали, що їм вистачає на харчування, але придбання одягу та взуття викликає складнощі. 12% респондентів вказали, що вони "ледве зводять кінці з кінцями", іноді не вистачає на харчування. Решта респондентів не мають матеріальних труднощів (18%) (див. рис. 32).

- 98% респондентів проживають у власному будинку/квартирі, інші 2% орендують будинок/квартиру.
- Більше як половина респондентів (59%) проживають у власному житлі із оформленими документами права власності; інші 39% – без оформлених документів; ще 2% проживають в орендованому житлі за усним чи письмовим договором. Більшість (96%) респондентів проживає у будинку, ще 4% у квартирі.
- Із матеріального, технічного та санітарного забезпечення найчастіше респонденти вказували на відсутність вбиральні на подвір'ї (96%), централізованого опалення (газ) (90%), водопроводу за межами двору (76%), вбиральні/душ в оселі (75%), водопроводу на подвір'ї (73%), водопостачання в оселі (53%) (див. рис. 33).

Рис. 33. Частка (%) респондентів, які обрали відповідь “Ні” на питання “Що з цього переліченого є у вашій оселі?”

- 20% респондентів мають заборгованість за комунальні послуги. Медіанне значення заборгованості становить 1900 грн.
- 92% вказали, що не отримують субсидію на оплату комунальних послуг на противагу 6%, які мають субсидію.

Доступність органів місцевої та державної влади

- Респонденти по-різному оцінили можливості безперешкодно звернутися до тих чи інших органів місцевої та державної влади. Найчастіше респонденти вказували, що не мають можливості без перешкод звернутися до реєстраційних служб (ДМС, РАЦС, юстиція), центрів правничої допомоги, відділів соціального захисту населення, органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування (по 6%) (див. рис. 34). Варіант інше обрали 94%.

Насильство та дискримінація

- Більшість опитаних респондентів або члени їх родини (76%) не були постраждалими від будь-якого виду насильства за останні 2 роки. Тоді як 24% було важко сказати або відмовилися відповісти.
- У контексті випадків дискримінації за національною ознакою впродовж останніх 6-ти місяців 20% вказали, що стикалися із дискримінацією, тоді як 37% – навпаки не зазнавали. Ще 43% було важко сказати або відмовилися відповідати.
- Серед тих, хто зазнав дискримінації, 100% вказали на дискримінацію з боку поліції; 40% – роботодавців; 30% – місцевої громади; 20% – освітніх закладів; 10% – працівників медичних закладів (див. рис. 35).

3.5 Свалявська громада Закарпатської області

Соціально-демографічний портрет

- Загалом у громаді було опитано 42 домогосподарства, що охоплюють 50 дорослих осіб ромської національності та 99 дітей.
- 69% опитаних не перебувають у стосунках, 25% – одружені або заміжні, 17% – розлучені або вдови.
- Стать дорослих членів домогосподарств: 20% чоловіків і 80% жінок.
- Початкову освіту (4 класи) мають 24% відсотки опитаних дорослих, 48% мають неповну середню освіту, 26% – загальну середню.
- 2% опитаних є самозайнятими працівниками (ФОП, приватний підприємець), ще 2% працюють неофіційно як наймані працівники. Крім цього, 12% респондентів працюють сезонно, а решта 84% не працюють і не зареєстровані в центрі зайнятості.

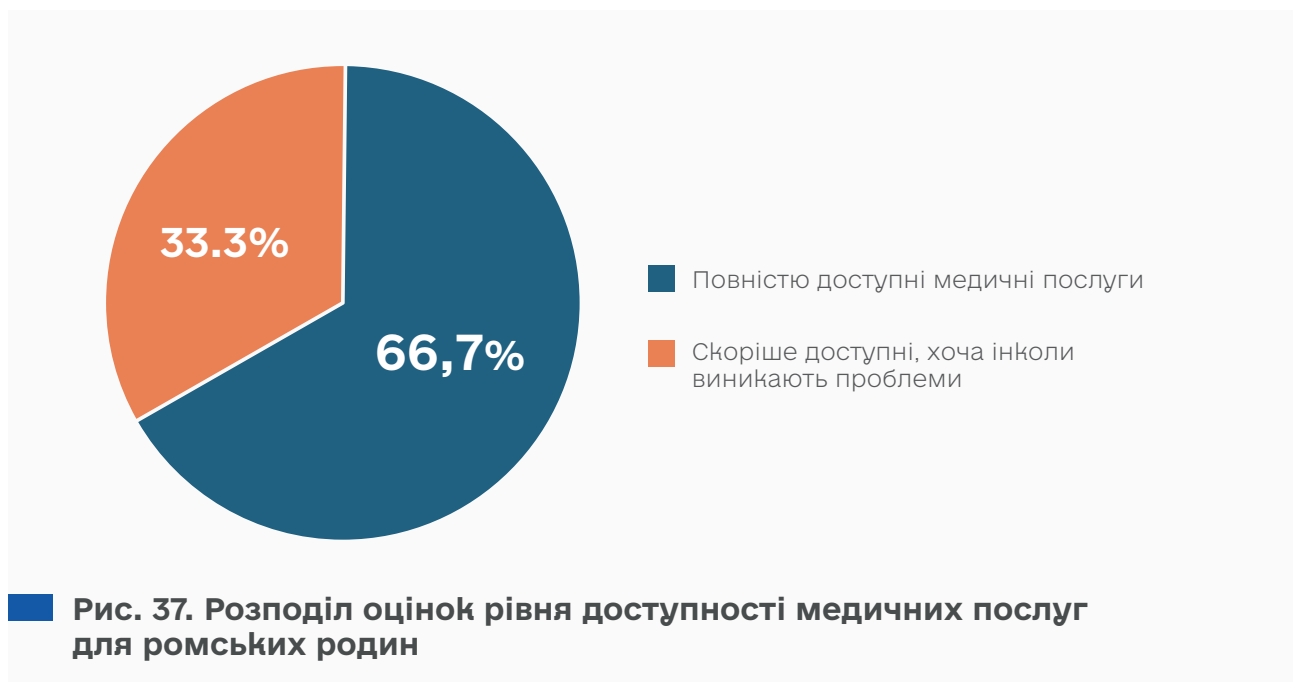
Оформлення соціальних статусів

- У результатах опитування 7% респондентів вказали, що їм потрібна допомога в оформленні документів, тоді як 86% зазначили, що не мають потреби в такій допомозі. 7% респондентів не змогли визначитись або відмовились від відповіді на це питання.
- Що стосується потреби в оформленні соціальних статусів, то серед респондентів ніхто з опитаних не потребує допомоги в оформленні статусу багатодітної сім'ї, малозабезпеченої сім'ї, ВПО, або статусу дітей, постраждалих від війни. **Тільки 3% респондентів вказали на потребу в оформленні статусу інвалідності (див. рис. 36).**

Доступ до медицини

- Відповідно до опитування, 67% респондентів вказали, що медичні послуги для їхніх родин є повністю доступними (див. рис. 37), тоді як 33% відзначили, що доступ до медичних послуг скоріше є, але інколи виникають проблеми. Жоден із респондентів не вказав на відсутність доступу до медичних послуг.

- Щодо звернень до сімейного лікаря, 90% респондентів зазначили, що вони звертались до лікаря протягом останніх 6 місяців, а 10% не звертались. При цьому 79% респондентів задоволені своїм досвідом звернення до лікаря, оскільки їхні питання були повністю вирішені, а 21% зазначили, що їхні питання вирішились частково.

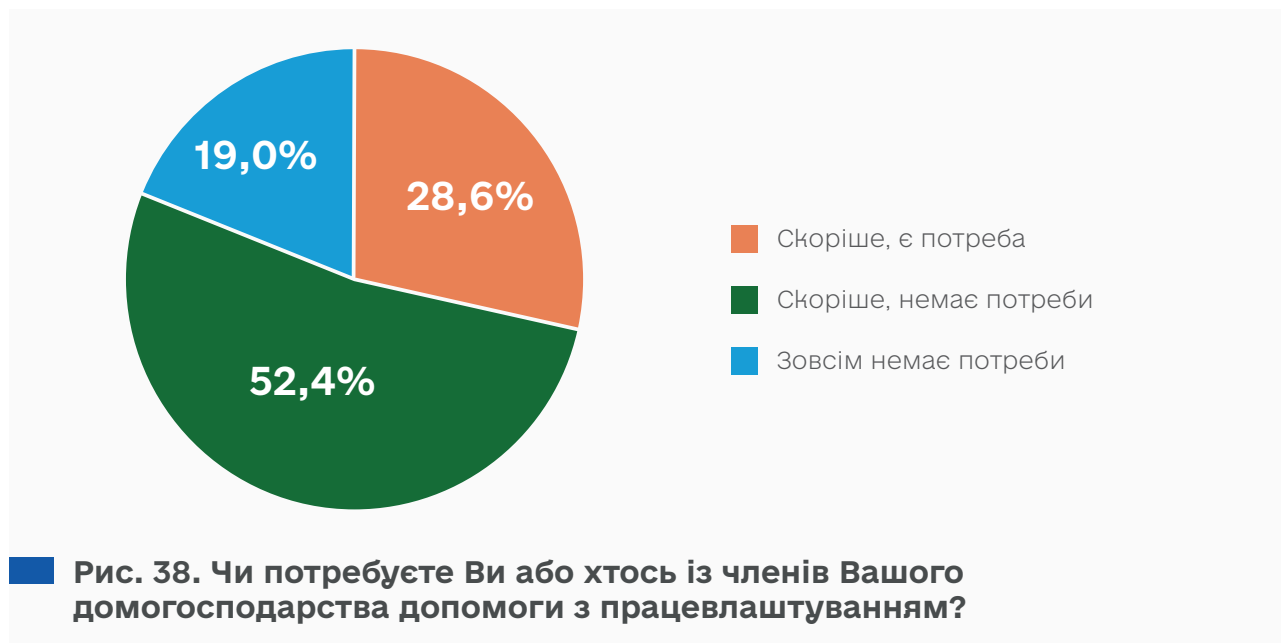
- Лише 7% респондентів вказали, що є потреба в спеціалізованих медичних послугах, тоді як 90% не потребують таких послуг. 5% респондентів відзначили, що вони або хтось із їхніх членів домогосподарства потребують встановлення інвалідності, і всі вони вказали на потребу в допомозі щодо оформлення цього статусу.

Доступ до освіти

- Усі респонденти (100%) вказали, що їхня родина не потребує допомоги в організації навчання дітей.
- Щодо можливості здобуття професійно-технічної освіти для дітей або онуків, 93% респондентів зазначили, що їхні діти чи онуки мали б доступ/можливість здобути цю освіту. Лише 7% респондентів не змогли відповісти на це питання або відмовились від відповіді.
- Вільно розуміють і спілкуються ромською мовою 98% респондентів, з яких 2% розуміють мову, але майже не спілкуються нею.

Соціальна допомога

- 29% респондентів або членів їхніх домогосподарств зазначили, що потребують допомоги з працевлаштуванням, ще 52% скоріше також мають таку потребу у допомозі із працевлаштуванням (див. рис. 38), і 19% не потребують допомоги із влаштуванням на роботу взагалі.

- Щодо державних соціальних виплат, 26% респондентів отримують пенсію (див. рис. 39), 31% – допомогу багатодітним сім'ям, 36% – допомогу одиноким матерям/батькам, 7% – допомогу малозабезпеченим сім'ям, а 5% – допомогу особам з інвалідністю. Зазначено, що решта 24% опитаних не отримують жодних соціальних виплат.

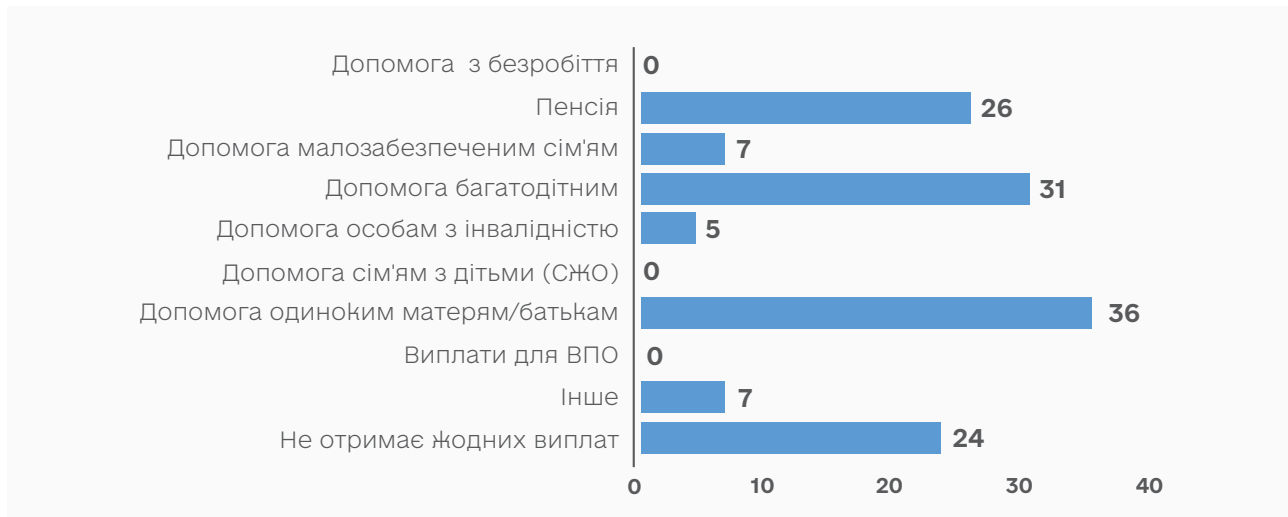

Рис. 39. Чи отримуєте Ви або хтось із членів вашого домогосподарства державні соціальні виплати?

- До того ж ніхто з опитаних не зазначив, що потребує допомоги у оформленні соціальних виплат: 81% респондентів чітко вказали, що не потребують такої допомоги, а ще 19% не змогли дати відповідь на це питання.

Матеріальне забезпечення (WASH)

- Матеріальне становище респондентів виглядає наступним чином (див. рис. 40):
 - 52% домогосподарств зазначили, що «ледве зводять кінці з кінцями, іноді не вистачає на харчування».
 - 45% опитаних оцінюють своє матеріальне становище як таке, де їм вистачає на харчування, але у них виникають труднощі з придбанням одягу або взуття.
 - І 2% зазначили, що на життя їм вистачає, але не на придбання цінних речей (меблів тощо).

Рис. 40. Розподіл оцінок матеріального становища сім'ї

- 98% респондентів зазначили, що проживають у власному житлі, з них 55% мають документи на право власності, а 45% живуть у власному житлі без оформлених документів. Усі респонденти мешкають у будинку, оскільки не зазначено жодного випадку проживання в квартирі.

- Щодо комунальних послуг, 98% респондентів не мають централізованого опалення (газ), 83% не мають водопостачання в оселі, 69% не мають водопроводу на подвір'ї, а також 69% не мають водопроводу за межами двору. 100% опитаних не мають вбиральні/душ в оселі (див. рис. 41).
- Також 14% респондентів повідомили про відсутність електрики в своїх домогосподарствах.

- Крім цього, трохи більше 52% опитаних прямо вказали, що не мають заборгованості за комунальні послуги, у той час, як 2% прямо зазначили, що мають заборгованість.
- А решта ($\approx 45\%$) не змогли відповісти або відмовилися відповідати на питання щодо заборгованості за комунальні послуги.
- Ще відомо, що 95% опитаних не отримують субсидії на оплату комунальних послуг.

Доступність органів місцевої та державної влади

- У громаді спостерігається висока доступність опитаних до органів виконавчої влади та місцевого самоврядування: 100% респондентів мають можливість звернутися до цих органів, а також до відділів соціального захисту, центрів соціальних послуг, правоохоронних органів, банківських установ, центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП) та центрів зайнятості.
- 98% респондентів можуть скористатися послугами центрів правничої допомоги, а також усі опитані (100%) мають доступ до реєстраційних служб.

Насильство та дискримінація

- Щодо випадків насильства або дискримінації, 98% респондентів повідомили, що не стикалися з будь-яким видом насильства за останні два роки.
- Також 98% не стикалися з дискримінацією за національною ознакою протягом останніх шести місяців.

3.6 Перечинська громада Закарпатської області

Соціально-демографічний портрет

- Усього у громаді було опитано 35 домогосподарств, у яких проживають 99 дорослих ромів і 85 дітей.
- 57% – одружені або заміжні, 26% – проживають разом, 6% опитаних не перебувають у стосунках, 3% – не проживають разом, але перебувають у стосунках.
- Стать дорослих членів домогосподарств: 44% чоловіків і 56% жінок.
- Початкову освіту (4 класи) мають 11% опитаних дорослих, 57% мають неповну середню освіту, 8% – загальну середню освіту, 12% – професійно-технічну освіту, 1% – повну вищу освіту, 11% – не мають освіти.
- 19% працюють неофіційно як наймані працівники; 14% опитаних працюють сезонно; 7% – офіційно працевлаштовані як наймані працівники; 2% – неофіційно працюють як самозайняті; 1% є самозайнятими працівниками (ФОП, приватний підприємець). Решта 57% не працюють і не зареєстровані в центрі зайнятості.

Оформлення соціальних статусів

- 63% респондентів вказали, що їм потрібна допомога в оформленні документів, тоді як 100% зазначили, що у них або в інших членів їхнього домогосподарства є потреба в допомозі в оформленні соціального статусу/сів.
- Найчастіше (див. рис. 42) респонденти вказували, що вони потребують допомоги в оформленні таких соціальних статусів, як малозабезпечена сім'я (17%), багатодітна сім'я (10%), одинока мати/батько (5%), інвалідність (4%), діти під опікою (3%).

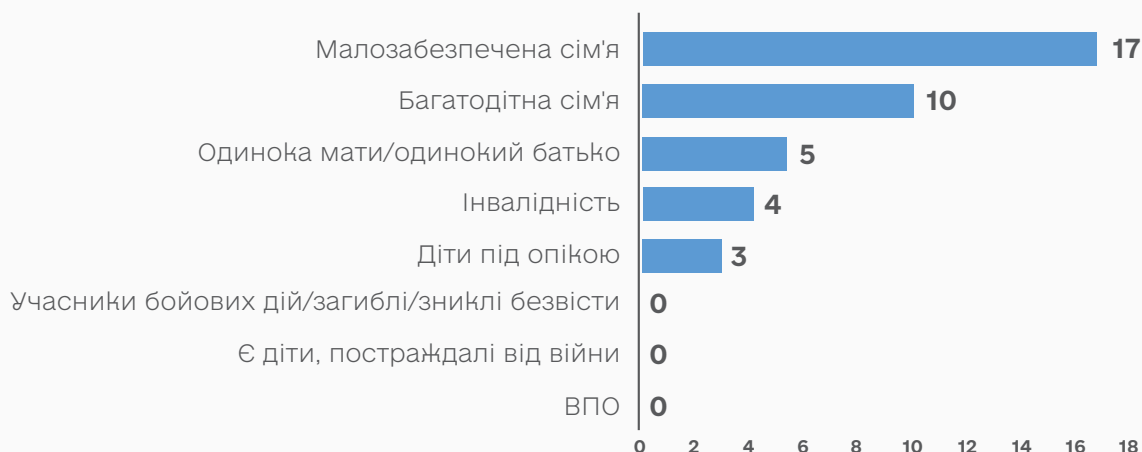

Рис. 42. Частка (%) ствердних відповідей на питання “Чи маєте Ви потребу оформити якийсь із зазначених нижче соціальних статусів?”

Доступ до медицини

- Більшість респондентів (91%) вказали, що медичні послуги повністю доступні. Інші 3% – скоріше доступні (хоча інколи виникають проблеми), тоді як 6% вказали, що медичні послуги зовсім недоступні (див. рис. 43).

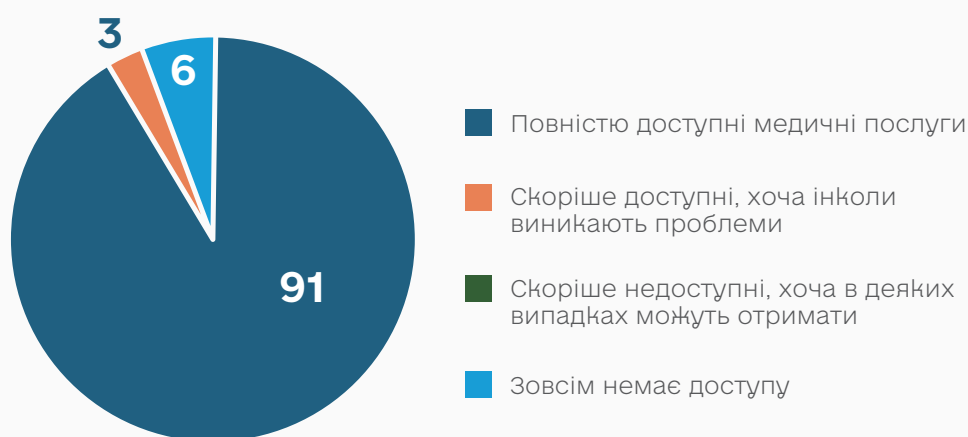

Рис. 43. Розподіл оцінок рівня доступності медичних послуг для ромських родин

- У 92% опитаних наявна підписана декларація із сімейним лікарем на противагу 8%, які не мають декларації.
- Також більшість респондентів (89%) зверталися у разі потреби до сімейного лікаря впродовж останніх 6-ти місяців.
- 81% вказали, що їхнє звернення до сімейного лікаря повністю вирішило їхні питання; 16% зазначили, що у деяких випадках їхнє питання було вирішено, у деяких – ні; ще 3% вказали, що звернення не вирішило їхніх питань.
- 100% опитаних зазначили, що комусь із членів їхнього домогосподарства потрібна допомога в укладанні декларації з сімейним лікарем.

- У 88% респондентів дитина зареєстрована у лікаря/педіатра на протипагу 12%, які вказали, що не зареєстрована.
- Четверть опитаних (26%) зазначили, що у них або у когось з інших членів домогосподарства є потреба у спеціалізованих медичних послугах, тоді як 11% – у встановленні інвалідності, з яких 100% потрібна допомога в оформленні інвалідності як соціального статусу.

Доступ до освіти

- 75% респондентів зазначили, що їхні діти відвідує школу. Тоді як четверть опитаних вказали, що їхні діти не відвідують заклад середньої освіти.
- 100% респондентів вказали, що діти вчаться в очному форматі.
- У контексті відвідування розвиткових, підтримуючих освітніх закладів 31% респондентів зазначили, що їхні діти відвідують недільні школи при церквах; 2% – співи, хор; 1% – центр або групу надолуження освітніх втрат. Загалом більшість (68%) зазначила, що їхні діти не відвідують жодних розвиткових, підтримуючих освітніх закладів.
- Більшість опитаних (86%) зазначили, що не потребують допомоги в організації навчання дітей, тоді як 14% – потребують допомоги.
- З тих респондентів, яким потрібна допомога в організації навчання дітей, 100% вказали, що їм потрібна допомога із отриманням гаджетів; 80% – із підключенням до інтернету; 20% – із фінансовою або іншою матеріальною підтримкою для закупівлі одягу, взуття.
- У ситуації, якби діти чи онуки захотіли здобути професійно-технічну освіту (училище, коледж), 100% респондентів вказали, що їхні діти чи онуки мали б доступ/можливість здобути цю освіту.

Соціальна допомога

- 29% опитаних респондентів вказали, що у них є потреба у допомозі з працевлаштуванням, з яких 26% скоріше потребують, а 3% дуже сильно потребують допомоги (див. рис. 44). Більшість (72%) зазначили, що не мають потреби у допомозі, з яких 49% – зовсім не мають потреби, а 23% – скоріше не мають потреби.

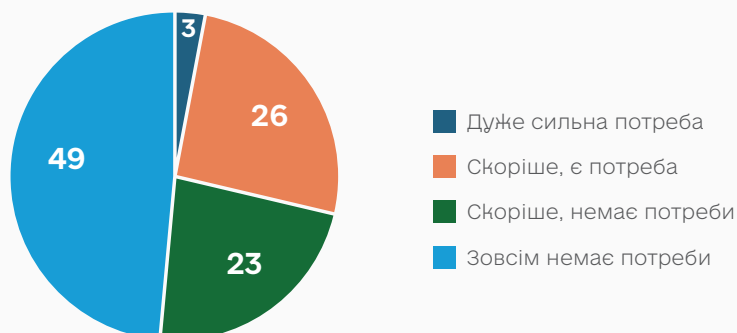
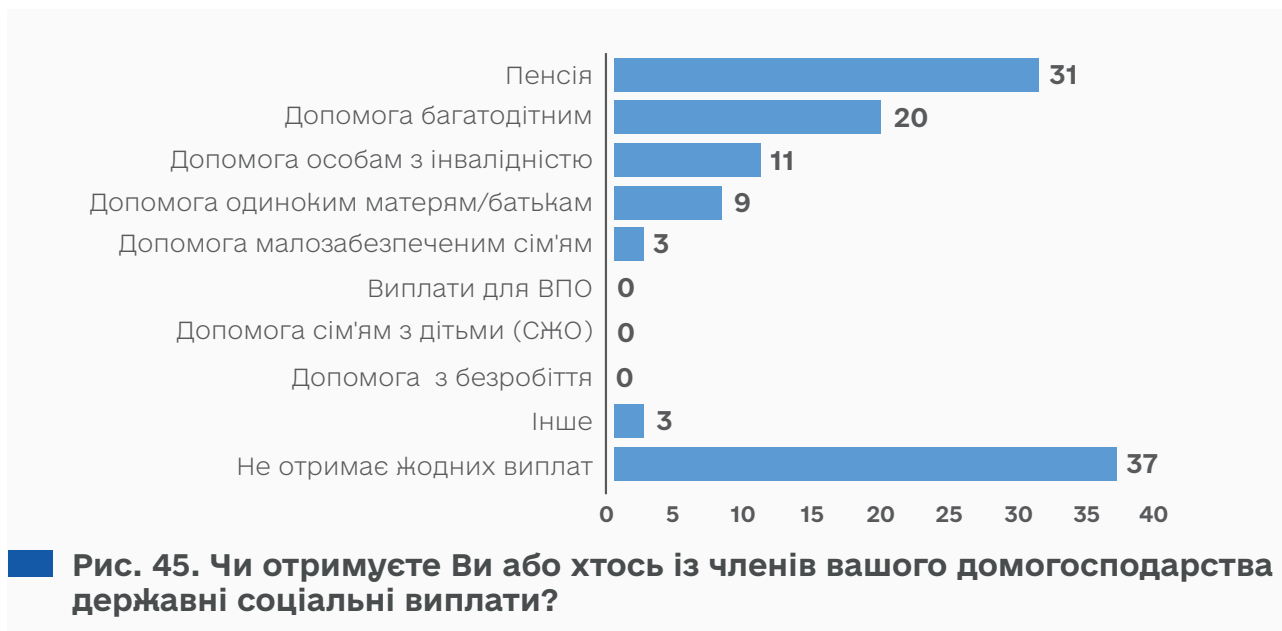

Рис. 44. Чи потребуєте Ви або хтось із членів Вашого домогосподарства допомоги з працевлаштуванням?

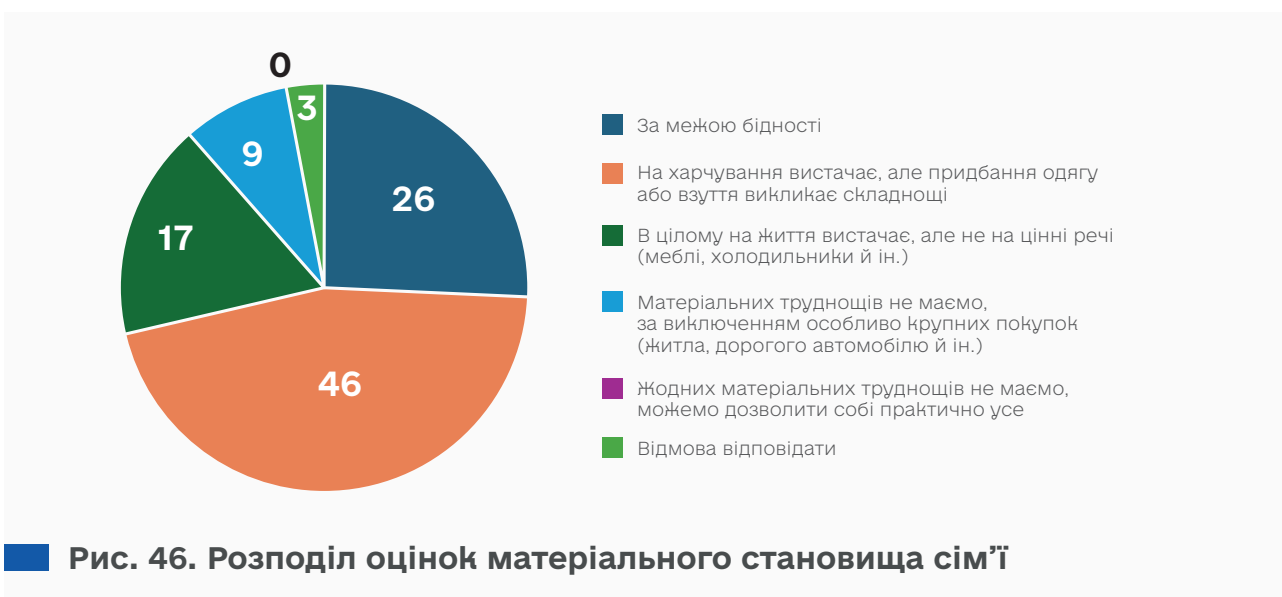
- Найчастіше респонденти вказували, що отримують такі державні соціальні виплати: пенсія (31%), допомога багатодітним (20%), допомога особам з інвалідністю (11%), допомога одиноким матерям/батькам (9%), допомога малозабезпеченим сім'ям (3%). Ще 37% вказали, що не отримують жодних виплат (див. рис. 45).

- Чверть опитаних (26%) респондентів або члени їхньої родини потребують допомоги з оформлення соціальних виплат, тоді як 74% такої допомоги не потрібно.

Матеріальне забезпечення (WASH)

- Близько половини респондентів (46%) оцінили матеріальне становище своєї сім'ї, вказавши, що їхніх ресурсів вистачає на харчування, але придбання одягу та взуття викликає складнощі. Інша чверть (26%) опитаних вказали, що "ледве зводить кінці з кінцями, іноді не вистачає на харчування". Для 17% респондентів в цілому на життя вистачає, але не на цінні речі (меблі, холодильник та ін.). Решта респондентів не мають матеріальних труднощів (12%) (див. рис. 46).

- 100% респондентів проживають у власному будинку, з яких 57% мають документи права власності, а 43% проживають у власному житлі без оформлених документів.
- Із матеріального, технічного та санітарного забезпечення найчастіше респонденти вказували на відсутність централізованого опалення (газ) (89%), вбиральні/душ в оселі (86%), водопроводу на подвір'ї (71%), водопостачання в оселі (71%), водопроводу за межами двору (40%) (див. рис. 47).

- 100% респондентів не мають заборгованості за комунальні послуги. Тоді як 94% вказали, що отримують субсидію на оплату комунальних послуг, а 6% – не мають субсидії.

Доступність органів місцевої та державної влади

- 100% респондентів вказали, що мають можливість без перешкод звернутися до
 - Органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування
 - Відділів соціального захисту населення
 - Центрів надання соціальних послуг або центрів соціальних служб
 - Правоохоронних органів (поліції)
 - Банківських установ
 - Центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП)
 - Центрів зайнятості
 - Центрів правничої допомоги
 - 97% – до реєстраційних служб (ДМС, РАЦС, юстиція)

Насильство та дискримінація

- Більшість опитаних респондентів або члени їх родини (91%) не були постраждалими від будь-якого виду насильства за останні 2 роки. Тоді як 9% відповіли ствердно.
- Схожий розподіл щодо випадків дискримінації за національною ознакою впродовж останніх 6-ти місяців: 94% – не стикалися із дискримінацією, 6% – навпаки зазнавали.
- Серед тих, хто зазнав дискримінації, 50% вказали на дискримінацію з боку працівників медичних закладів. Ще 50% вказали інше.

3.7 Виноградівська громада Закарпатської області

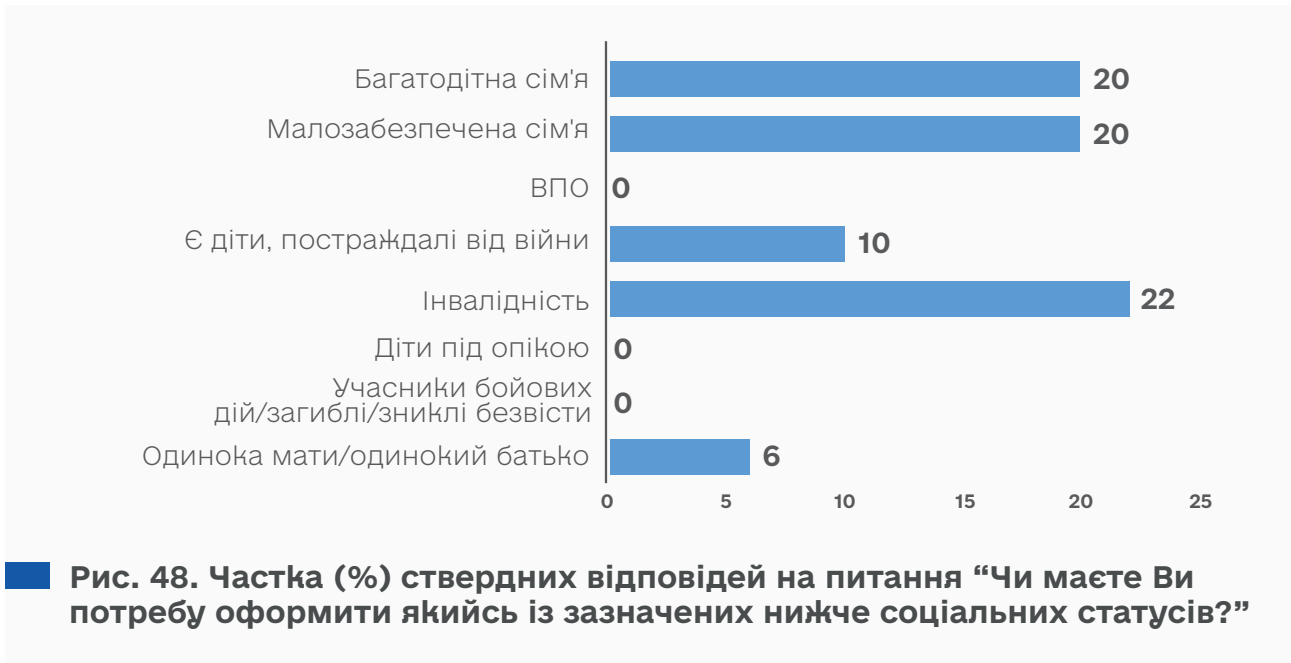

Соціально-демографічний портрет

- У громаді опитано 20 домогосподарств, у яких проживає 55 дорослих ромів та 65 дітей.
- 29% респондентів зазначили, що вони заміжні/одружені, 37% проживають разом, 4% перебувають у стосунках, але не проживають разом, а 12% не перебувають у стосунках зараз. 17% респондентів є розлученими або вдовами/вдівцями.
- Стать дорослих членів домогосподарств: 58% чоловіків і 42% жінок.
- 23% респондентів працюють сезонно, 9% неофіційно працюють як наймані працівники, а 56% не працюють і не зареєстровані в центрі зайнятості. Лише 5% мають офіційну роботу, 2% є самозайнятими.
- Більшість дорослих членів громади мають неповну середню освіту (41%), початкову освіту (22%), або взагалі не мають освіти (25%). Тільки 1% мають вищу освіту.

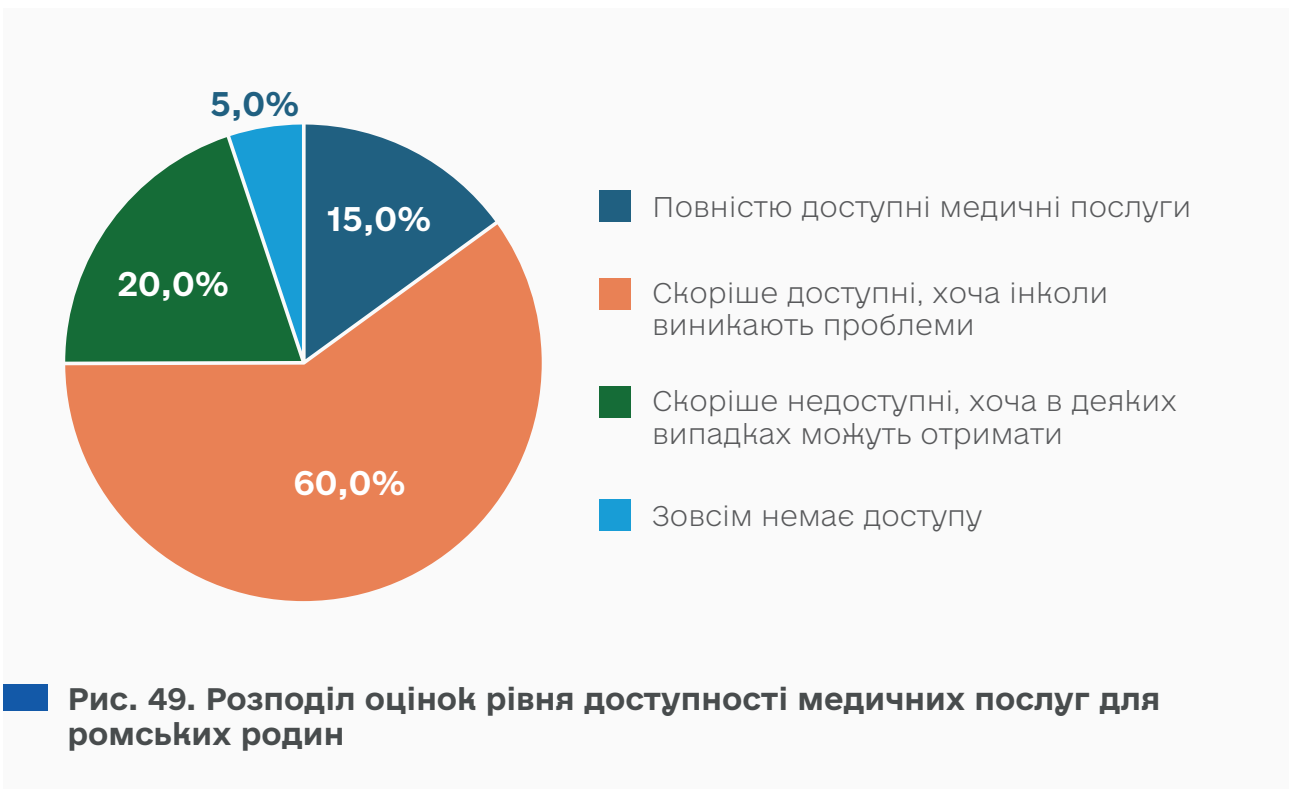
Оформлення соціальних статусів

- 88% респондентів вказали, що їм **потрібна допомога в оформленні документів**, 13% не змогли відповісти або відмовились від відповіді.
- Серед соціальних статусів, 20% респондентів потребують оформлення статусу багатодітної сім'ї (див. рис. 48), ще 20% – малозабезпеченої сім'ї. 10% респондентів потребують оформлення статусу дітей, постраждалих від війни, а 22% мають потребу в оформленні статусу інвалідності. 6% респондентів зазначили потребу в оформленні статусу самотніх батьків.
- Що стосується оформлення соціальних статусів, 29% респондентів вказали, що їм потрібна допомога в цьому, а 71% не змогли відповісти або відмовились від відповіді.

Доступ до медицини

- 15% респондентів оцінили медичні послуги як повністю доступні (див. рис. 49), 60% вважають їх скоріше доступними, хоча інколи виникають проблеми, 20% вказали, що медичні послуги скоріше недоступні, але інколи вони можуть отримати доступ, а 5% згідно з відповідями не мають доступу до медичних послуг зовсім.

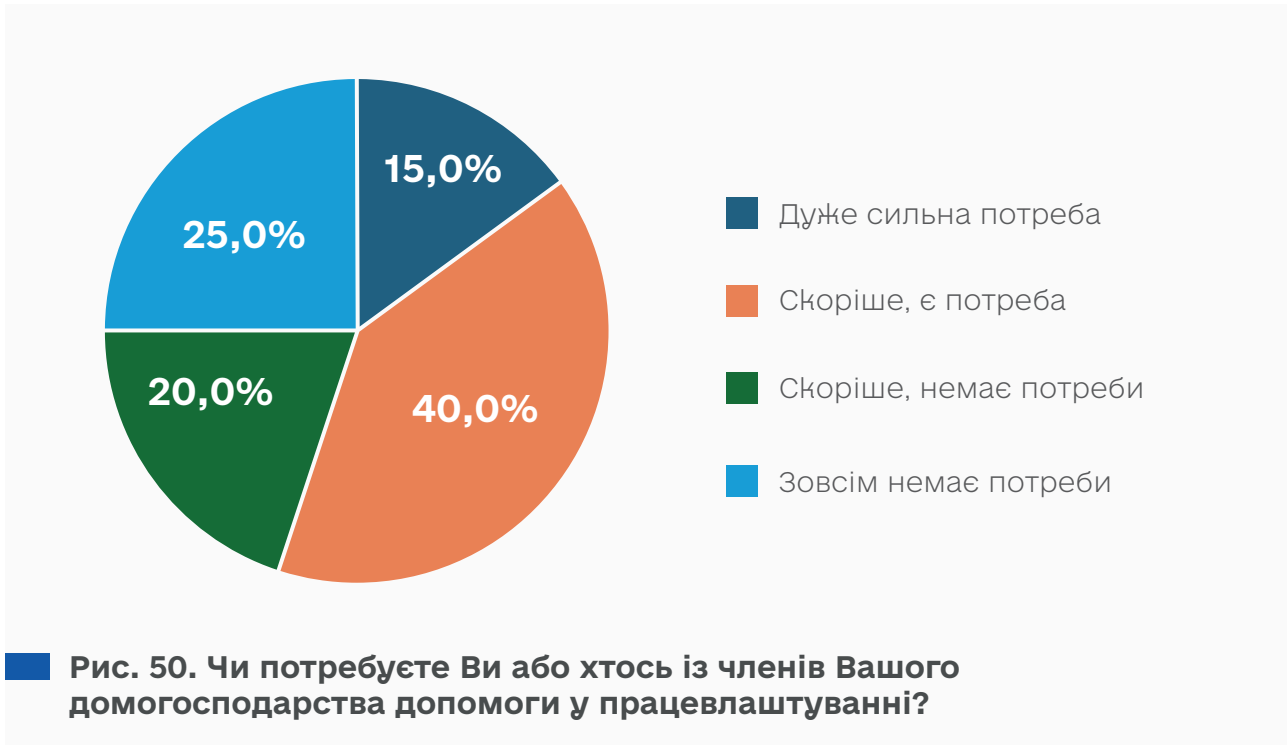
- 60% опитаних у громаді зверталися до сімейного лікаря протягом останніх 6 місяців, 5% не зверталися, а решта (35%) не змогли відповісти або відмовилися від відповіді.
- Щодо укладання декларації з сімейним лікарем, 13% респондентів вказали на потребу в допомозі в цьому процесі, а 88% не змогли відповісти або відмовилися від відповіді.
- Серед тих, хто звертався до сімейного лікаря, 50% респондентів повідомили, що їхнє звернення повністю вирішило питання, 33% зазначили, що в деяких випадках питання було вирішено, а в інших – ні, і 17% респондентів вказали, що звернення не вирішило їхніх питань.
- Щодо потреби в спеціалізованих медичних послугах, 35% респондентів потребують такої допомоги, 20% не потребують, а 45% не змогли відповісти або відмовилися від відповіді.
- Крім цього, 20% респондентів зазначили, що потребують допомоги потреби у встановленні інвалідності, 40% не потребують цього, а 40% не змогли відповісти або відмовилися від відповіді.
- **Усі респонденти, які потребують встановлення інвалідності, зазначили, що їм потрібна допомога в оформленні пов'язаного з інвалідністю соціального статусу.**

Доступ до освіти

- 76% респондентів вказали, що їхні діти відвідують школу.
- Щодо відвідування розвиткових та підтримуючих освітніх закладів, 41% респондентів повідомили, що їхні діти відвідують недільні школи при церквах або інших організаціях. Також 2% дітей займаються в спортивних секціях, 2% – у танцювальних гуртках, а 1% – в художній студії та співають у хорі. 55% респондентів зазначили, що їхні діти не відвідують жодних розвиткових закладів.
- 15% респондентів зазначили, що їхнім родинам потрібна допомога в організації навчання дітей, тоді як 85% не потребують такої допомоги.
- Серед тих, хто потребує допомоги, 33% зазначили, що їм потрібне підключення до Інтернету, отримання гаджетів, послуги репетиторів, а також відкриття інклюзивних класів. 67% респондентів вказали на потребу в відкритті груп з ромською мовою.
- Крім того, усі опитані (100% респондентів) потребують надолуження освітніх втрат, фінансової або іншої матеріальної підтримки для закупівлі одягу та взуття, а також організації місць для дотримання дітьми гігієни (щоб помитися і змінити одяг).
- 15% респондентів вважають, що їхні діти або онуки мали б доступ до професійно-технічної освіти (училище, коледж), а 85% не змогли відповісти або відмовились від відповіді.

Соціальна допомога

- Згідно з отриманими даними, 15% респондентів відчувають дуже сильну потребу в допомозі з працевлаштуванням (див. рис. 50), 40% – скоріше потребують такої допомоги, 20% – скоріше не потребують, а 25% – зовсім не потребують допомоги у працевлаштуванні.

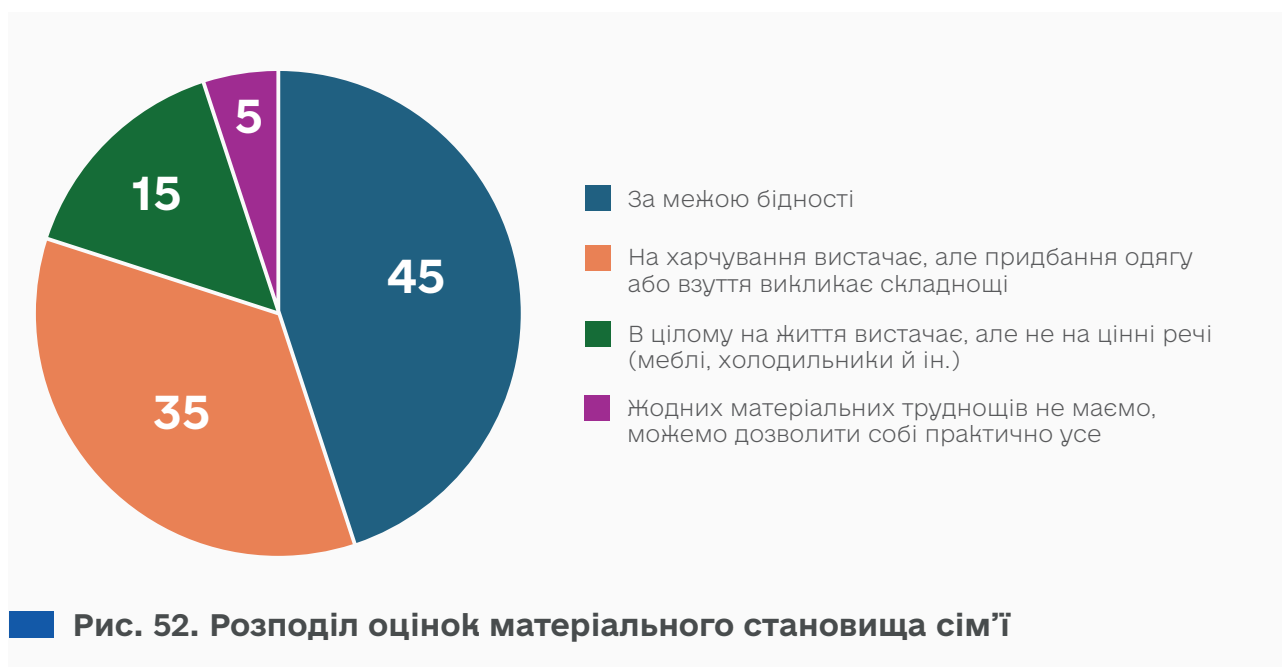
- Відомо, що 5% опитаних отримують пенсію (див. рис. 51), 10% – допомогу малозабезпеченим сім'ям, 50% – допомогу багатодітним сім'ям, 5% – допомогу особам з інвалідністю, а 5% вказали на інші виплати. 45% респондентів не отримують жодних виплат.

- До того ж 50% респондентів заявили, що потребують допомоги в оформленні соціальних виплат, 25% не потребують такої допомоги, а 25% не змогли відповісти або відмовились від відповіді.

Матеріальне забезпечення (WASH)

- 45% респондентів вказали, що їхня родина “ледве зводить кінці з кінцями”, та іноді їм не вистачає на харчування (див. рис. 52).
- 35% зазначили, що на харчування їм вистачає, але придбання одягу чи взуття викликає складнощі, 15% вказали, що на життя вистачає, але не на цінні речі (меблі, холодильник тощо).
- 5% респондентів не мають матеріальних труднощів і можуть дозволити собі практично все.

- 70% респондентів проживають у власному будинку або квартирі, 5% – у знайомих чи родичів, 25% – у місцях колективного проживання.
- Щодо типу житла, 15% респондентів проживають у власному житлі з документами права власності, 5% – в орендованому житлі, і 80% – у власному житлі без оформлених документів.
- Всі респонденти живуть у будинку, а не у квартирі.
- 100% опитаних у громаді не мають централізованого опалення (газ). 85% не мають водопостачання в оселі (див. рис. 53), 95% – водопроводу на подвір'ї, а 65% – водопроводу за межами двору.
- 40% респондентів вказали, що не мають вбиральні або душу в оселі.
- Що стосується електрики, 5% респондентів вказали, що не мають доступу до електрики, а 95% мають електрику в оселі.

- Щодо заборгованості за комунальні послуги, 5% респондентів мають борг, 15% вказало, що не мають заборгованості, а 80% не змогли відповісти або відмовилися від відповіді.

Доступність органів місцевої та державної влади

- Більшість респондентів (75%) зазначили, що мають доступ до органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, а також до відділів соціального захисту населення.
- 80% респондентів мають можливість звернутися до центрів надання соціальних послуг, правоохоронних органів (поліція), банківських установ, центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП), центрів зайнятості та центрів правничої допомоги. 80% також мають доступ до реєстраційних служб (ДМС, РАЦС, юстиція).
- Ще 45% респондентів зазначили, що мають доступ до інших організацій або установ.

Насильство та дискримінація

- Жоден/-на з опитаних не дали ствердної відповіді на питання, чи зазнавали вони або члени їхніх родин насильства протягом останніх двох років: 30% респондентів зазнали відповідь “Ні”, в той час, як 70% не змогли дати відповідь або відмовилися відповідати.
- Хоча що стосується дискримінації за національною ознакою, 25% респондентів або їхні родини стикалися з таким явищем, 15% – не стикалися, а 60% не змогли відповісти або відмовилися від відповіді.
- Дискримінація найчастіше мала місце з боку працівників освітніх установ (40%), органів влади та медичних працівників (по 20% кожен).

3.8 Вилоцька громада Закарпатської області

Соціально-демографічний портрет

- У Вилоцькій громаді опитано 12 домогосподарств, у яких проживають 24 дорослих роми та 26 дітей.
- Щодо сімейного статусу, жоден(-на) респондент(-ка) не є одруженим/заміжню, але 58% зазначили, що проживають разом зі своїми партнерами. 8% перебувають у стосунках, але не проживають разом, 17% є розлученими, і ще 17% – вдови чи вдівці.
- Стать дорослих членів домогосподарств: 33% чоловіків і 67% жінок.
- 67% респондентів працюють сезонно, 29% не працюють і не зареєстровані в центрі зайнятості, 4% зареєстровані в центрі зайнятості, але не працюють.
- Більшість дорослих членів громади мають початкову освіту (1-4 класи), в той час, як 63% взагалі не мають освіти.

Оформлення соціальних статусів

- 67% респондентів зазначили, що потребують допомоги в оформленні документів.
- Серед тих, хто потребує оформлення соціальних статусів, 36% вказали на потребу в оформленні статусу малозабезпеченої сім'ї, а 18% – багатодітної сім'ї та 18% в оформленні інвалідності як офіційного соціального статусу. (див. рис. 54).
- 9% респондентів вказали потребу в оформленні статусу учасника бойових дій / загиблого / зниклого безвісти.
- Жоден респондент не потребує оформлення статусу внутрішньо переміщених осіб (ВПО), дітей, постраждалих від війни, дітей під опікою чи одиноких батьків.
- Щодо оформлення соціальних статусів для інших членів домогосподарства, 86% респондентів зазначили, що їхнім родинам потрібна допомога, в той час, як 14% не змогли дати чіткої відповіді або відмовились від відповіді.

Доступ до медицини

- 100% респондентів вказали, що вони в громаді зовсім не мають доступу до медичних послуг (див. рис. 55).

- Про звернення до сімейного лікаря, відповідно, зазначає невелика кількість опитаних. А саме: лише 8% респондентів зверталися до сімейного лікаря протягом останніх 6 місяців, а їхнє питання було вирішене частково – у деяких випадках питання було вирішене, а в інших – ні.

- 11% респондентів зазначили, що їм або членам їхніх родин потрібна допомога в укладанні декларації з сімейним лікарем, в той час, як 78% не змогли визначити чи потребують такої допомоги.
- Також 8% респондентів зазначили, що їм або членам їхніх родин потрібна допомога в оформленні інвалідності. Водночас жоден з респондентів не вказав на потребу у допомозі в оформленні інвалідності як офіційного соціального статусу.

Доступ до освіти

- 8% респондентів зазначили, що їхня родина потребує допомоги в організації навчання дітей, в той час, як 92% не мають такої потреби.
- Серед тих, хто потребує допомоги, всі (100%) вказали на необхідність підключення до Інтернету, отримання гаджетів, послуг репетиторів, відкриття інклюзивних класів, груп з ромською мовою, надолуження освітніх втрат, фінансової або іншої матеріальної підтримки для закупівлі одягу і взуття, а також організації місць для дотримання дітьми гігієни (щоб помитися, змінити одяг тощо).
- Щодо доступу до професійно-технічної освіти, 17% респондентів вказали, що їхні діти чи онуки не мали б можливості здобути таку освіту (училище, коледж). У той час, 83% респондентів не змогли дати чіткої відповіді або відмовились відповідати.

Соціальна допомога

- 25% респондентів вказали, що дуже сильно потребують допомоги з працевлаштуванням (див. рис. 56), 67% зазначили, що скоріше є потреба в такій допомозі, 8% – зовсім не мають потреби.

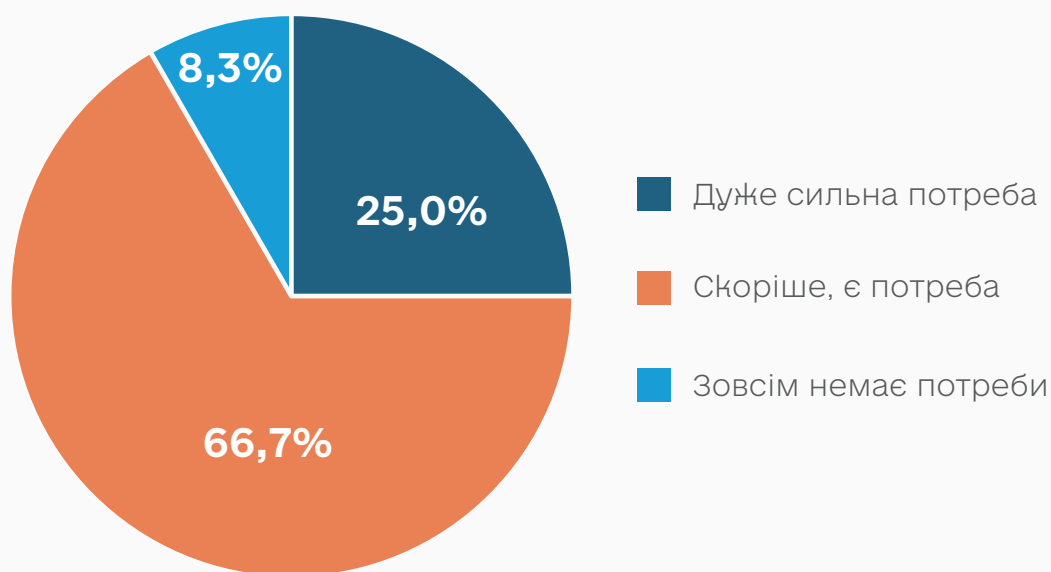
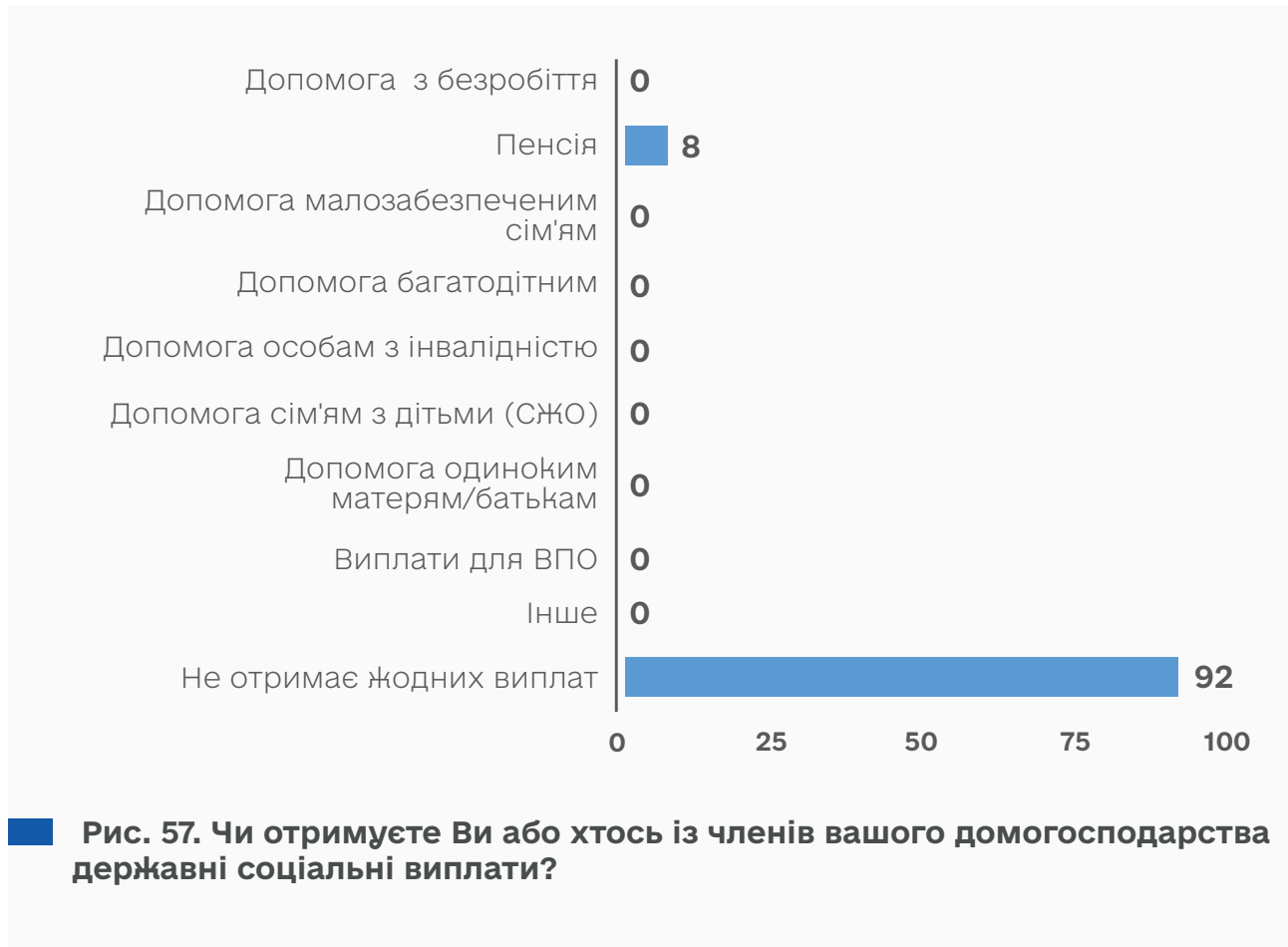

Рис. 56. Чи потребуєте Ви або хтось із членів Вашого домогосподарства допомоги з працевлаштуванням?

- 92% респондентів не отримують жодних державних соціальних виплат (див. рис. 57). **Тільки 8% отримують пенсію, але жоден респондент не отримує інших видів допомоги**, таких як допомога з безробіття, допомога малозабезпеченим, багатодітним сім'ям, особам з інвалідністю, сім'ям з дітьми, самотнім матерям або батькам, чи виплати для внутрішньо переміщених осіб (ВПО).

- 67% опитаних вказали, що їм або членам їхніх домогосподарств потрібна допомога в оформленні соціальних виплат, тоді як 33% не змогли дати чіткої відповіді або відмовились від неї.

Матеріальне забезпечення (WASH)

- 92% респондентів оцінюють своє матеріальне становище як таке, де вони "ледве зводять кінці з кінцями", іноді їм не вистачає на харчування (див. рис. 58).
- Решта опитаних (8%) вказали дещо вищий рівень свого матеріального становища, де їм вистачає на харчування, але виникають складнощі з придбанням одягу або взуття.

Рис. 58. Розподіл оцінок матеріального становища сім'ї

- Всі респонденти проживають у будинку, не вказано жодного випадку проживання в квартирі чи орендованому житлі.
- Попри те, що 100% опитаних проживають у власному будинку, усі вони (100%) зазначили, що проживають у власному житлі без оформлених документів.
- Всі респонденти мають відсутність централізованого опалення та вбиральні/душ в оселі (див. рис. 59).
- 92% респондентів не мають водопостачання в оселі, а 67% – водопроводу на подвір'ї. Водночас 58% зазначили наявність водопроводу за межами двору, що частково компенсує відсутність води в будинку.
- Щодо електрики, 58% респондентів мають доступ до неї, тоді як **42% зазначили, що у їхніх домогосподарствах немає електрики.**

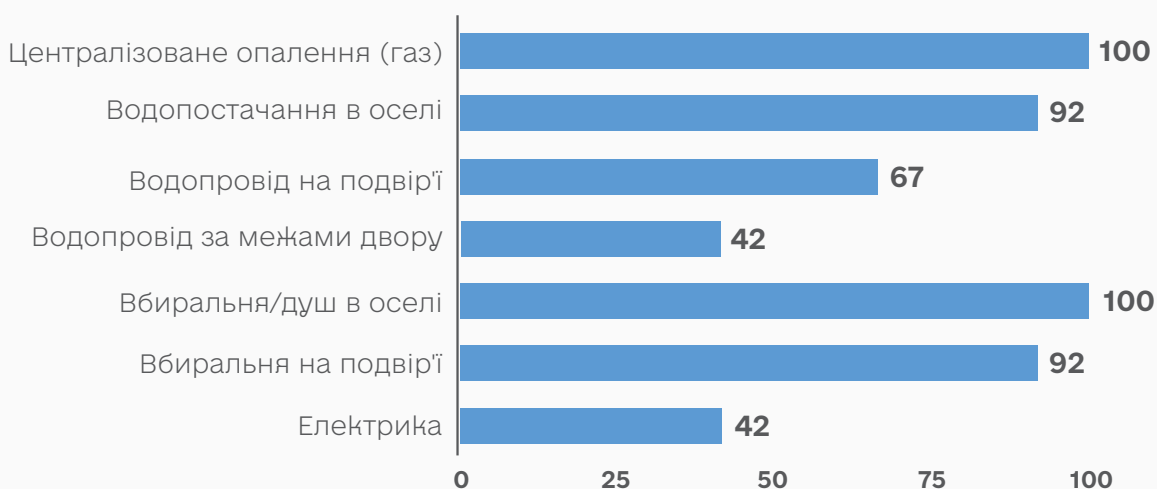

Рис. 59. Частка (%) респондентів, які обрали відповідь “Ні” на питання “Що з цього переліченого є у вашій оселі?”

- До того ж, 8% респондентів прямо відповіли, що мають заборгованість за комунальні послуги. 92% респондентів не змогли відповісти або відмовилися від відповіді на питання щодо заборгованості.
- Щодо субсидій на оплату комунальних послуг, 92% респондентів не отримують таких виплат.

Доступність органів місцевої та державної влади

- 8% респондентів вказали, що мають можливість без перешкод звернутися до органів виконавчої влади або місцевого самоврядування та відділів соціального захисту населення. Така ж частка респондентів зазначили можливість звертатись до центрів правничої допомоги та реєстраційних служб (ДМС, РАЦС, юстиція).
- Центри надання соціальних послуг, правоохоронні органи (поліція), банківські установи, центри надання адміністративних послуг (ЦНАП), центри зайнятості – **всі ці організації недоступні для 100% респондентів.**

Насильство та дискримінація

- За останні два роки, ніхто з респондентів прямо не зазначив, що був жертвою будь-якого виду насильства. Проте 92% респондентів не змогли відповісти або відмовились від відповіді на це питання.
- І тільки 8% опитаних відверто зазначили, що **не були** постраждалими від насильства.
- Щодо випадків дискримінації за національною ознакою, так само жоден з респондентів прямо не вказав на досвід дискримінації. 92% респондентів не змогли відповісти або відмовились від відповіді, а 8% зазначили, що не стикались з дискримінацією.

3.9 Тур'є-Реметівська громада Закарпатської області

Соціально-демографічний портрет

- Усього у громаді було опитано 14 домогосподарств, у яких проживають 39 дорослих ромів і 35 дітей.
- 29% – одружені або заміжні, 36% – проживають, решта 36% – вдови або вдівці.
- Стать дорослих членів домогосподарств: 46% чоловіків і 54% жінок.
- Початкову освіту (4 класи) мають 28% опитаних дорослих, 21% мають неповну середню освіту, 10% – загальну середню освіту, 13% – професійно-технічну освіту.
- 15% опитаних працюють сезонно; 5% працюють неофіційно як наймані працівники; 79% не працюють і не зареєстровані в центрі зайнятості.

Оформлення соціальних статусів

- Всі опитані респонденти (100%) у Тур'є-Реметівській громаді вказали, що не мають потреби в допомозі з оформлення тих чи інших соціальних статусів.

Доступ до медицини

- Більшість респондентів (93%) вказали, що медичні послуги повністю доступні. Інші 7% зазначили, що медичні послуги скоріше недоступні (хоча інколи виникають проблеми) (див. рис. 60).

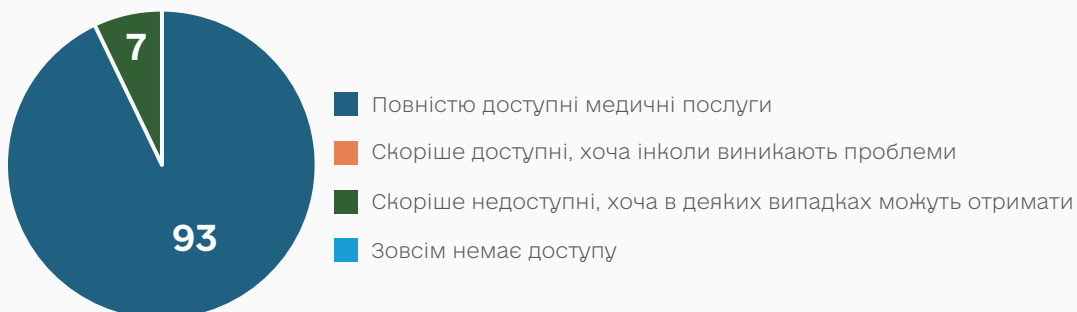

Рис. 60. Розподіл оцінок рівня доступності медичних послуг для ромських родин

- У 100% опитаних наявна підписана декларація із сімейним лікарем.
- Також більшість респондентів (93%) зверталися у разі потреби до сімейного лікаря впродовж останніх 6-ти місяців.
- 92% вказали, що їхнє звернення до сімейного лікаря повністю вирішило їхнє питання; 8% зазначили, що у деяких випадках їхнє питання було вирішено, у деяких – ні.
- У 100% респондентів дитина зареєстрована у лікаря/педіатра.
- Всі респонденти (100%) вказали, що у них або у когось з інших членів домогосподарства немає потреби у спеціалізованих медичних послугах та у встановленні інвалідності.

Доступ до освіти

- 81% респондентів зазначили, що їхня дитина відвідує школу. Тоді як п'ята частина (19%) опитаних вказали, що їхні діти не відвідують заклад середньої освіти.
- 100% респондентів вказали, що діти вчаться в очному форматі.
- У контексті відвідування розвиткових, підтримуючих освітніх закладів 100% респондентів зазначили, що їхні діти не відвідують жодних подібних закладів.
- Більше половини (57%) зазначили, що не потребують допомоги в організації навчання дітей, тоді як інші 43% – потребують допомоги.
- З тих респондентів, яким потрібна допомога в організації навчання дітей, 100% вказали, що вони потребують допомоги в отриманні гаджетів, із підключенням до інтернету та із фінансовою або іншою матеріальною підтримкою для закупівлі одягу, взуття; ще 17% потребують допомоги із надолуженням освітніх втрат.
- У ситуації, якби діти чи онуки захотіли здобути професійно-технічну освіту (училище, коледж), 100% респондентів вказали, що їхні діти чи онуки мали б доступ/можливість здобути цю освіту.

Соціальна допомога

- 29% опитаних респондентів вказали, що вони, скоріше, потребують допомоги у працевлаштуванні. (див. рис. 61). Більшість (72%) зазначили, що не мають потреби у допомозі, з яких одна половина – зовсім не мають потреби, а інша половина – скоріше не мають потреби.

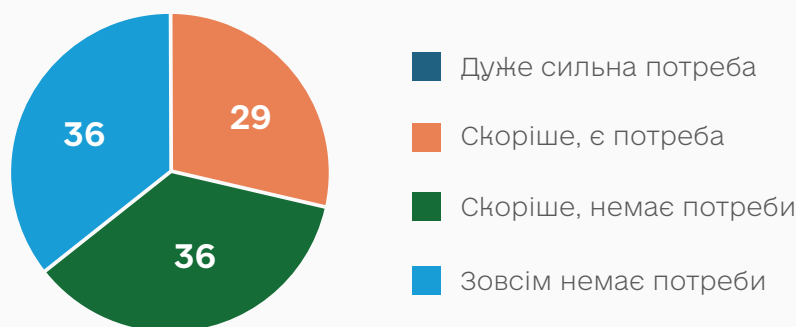

Рис. 61. Чи потребуєте Ви або хтось із членів Вашого домогосподарства допомоги у працевлаштуванні?

- Найчастіше респонденти вказували, що отримують такі державні соціальні виплати: пенсія (57%), допомога багатодітним (36%), допомога малозабезпеченим сім'ям (21%), допомога самотнім матерям/батькам (7%). Ще 7% вказали, що не отримують жодних виплат (див. рис. 62).

- Опитані респонденти не вказували на потребу в допомозі з оформлення соціальних виплат для себе чи для членів їхньої родини.

Матеріальне забезпечення (WASH)

- Більше як половина респондентів (57%) оцінили матеріальне становище своєї сім'ї, вказавши, що їхня сім'я "ледве зводить кінці з кінцями", іноді їм не вистачає на харчування. Ще 36% вказали, що їхніх ресурсів вистачає на харчування, але придбання одягу та взуття викликає складнощі. Інші 7% опитаних вказали, що їм в цілому на життя вистачає, але не на цінні речі (меблі, холодильник та ін.) (див. рис. 63).

- 100% респондентів проживають у власному будинку, з яких 50% мають документи права власності, а інші 50% проживають у власному житлі без оформлених документів.
- Із матеріального, технічного та санітарного забезпечення найчастіше респонденти вказували на відсутність централізованого опалення (газу) (100%), вбиральні/душ в оселі (93%), водопостачання в оселі (86%), водопроводу на подвір'ї (79%), водопроводу за межами двору (36%), електрики (29%) (див. рис. 64).

- 100% респондентів не мають заборгованості за комунальні послуги. Тоді як 21% вказали, що отримують субсидію на оплату комунальних послуг, а 79% – не мають субсидії.

Доступність органів місцевої та державної влади

- 100% респондентів вказали, що мають можливість без перешкод звернутися до
 - Органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування
 - Відділів соціального захисту населення
 - Центрів надання соціальних послуг або центрів соціальних служб
 - Правоохоронних органів (поліції)
 - Банківських установ
 - Центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП)
 - Центрів зайнятості
 - Центрів правничої допомоги
 - Реєстраційних служб (ДМС, РАЦС, юстиція)

Насильство та дискримінація

- Жоден з опитаних респондентів або членів їх родини не були постраждалими від будь-якого виду насильства за останні 2 роки.
- У контексті випадків дискримінації за національною ознакою впродовж останніх 6-ти місяців 93% вказали, що не стикалися із дискримінацією, 7% – навпаки зазнавали.
- Серед тих, хто зазнав дискримінації, 100% вказали на дискримінацію в освітніх закладах.

3.10 Оноківська громада Закарпатської області

Соціально-демографічний портрет

- Усього у громаді було опитано 1 домогосподарство, у якому представлено 4 дорослих роми.
- Опитані дорослі роми зараз не перебувають у стосунках.
- Серед дорослих членів домогосподарств опитано 2 чоловіка та 2 жінки.
- 1 член домогосподарства має неповну середню освіту, 2 – загальну середню освіту, 1 – базову вищу освіту.
- 1 член домогосподарства працює неофіційно як найманий працівник; 1 – працює сезонно; 1 – неофіційно працює як самозайнятий; 1 – не працює і не зареєстрований(-на) в центрі зайнятості.

Оформлення соціальних статусів

- Всі опитані респонденти (100%) в Оноківській громаді вказали, що не мають потреби в допомозі з оформлення тих чи інших соціальних статусів.

Доступ до медицини

- Всі опитані респонденти (100%) вказали, що медичні послуги повністю доступні.
- У 100% опитаних наявна підписана декларація із сімейним лікарем.
- Також всі респонденти (100%) зверталися у разі потреби до сімейного лікаря впродовж останніх 6-ти місяців.
- 100% вказали, що їхнє звернення до сімейного лікаря у деяких випадках допомагало вирішити їхнє питання, у деяких – ні.
- Всі респонденти (100%) вказали, що у них або у когось з інших членів домогосподарства є потреба у спеціалізованих медичних послугах та у встановленні інвалідності, серед яких всі вказали, що потребують допомоги в оформленні пов'язаного з інвалідністю соціального статусу.

Доступ до освіти

- Всі респонденти (100%) зазначили, що не потребують допомоги в організації навчання дітей.
- У ситуації, якби діти чи онуки захотіли здобути професійно-технічну освіту (училище, коледж), 100% респондентів вказали, що їхні діти чи онуки мали б доступ/можливість здобути цю освіту.

Соціальна допомога

- 100% опитаних респондентів вказали, що у них скоріше є потреба у допомозі у працевлаштуванні.
- Всі респонденти на питання про державні соціальні виплати, які вони зараз отримують, обрали варіант “інше”.
- Опитані респонденти не вказували на потребу в допомозі з оформлення соціальних виплат для себе чи для членів їхньої родини.

Матеріальне забезпечення (WASH)

- Всі респонденти (100%) оцінили матеріальне становище своєї сім'ї, вказавши, що їхній сім'ї ресурсів вистачає на харчування, але придбання одягу та взуття викликає складнощі.
- 100% респондентів проживають у власному будинку і мають документи права власності.
- Із матеріального, технічного та санітарного забезпечення найчастіше респонденти вказували на відсутність централізованого опалення (газу) (100%), водопроводу на подвір'ї (100%), водопроводу за межами двору (100%), вбиральні на дворі (100%) (див. рис. 65).

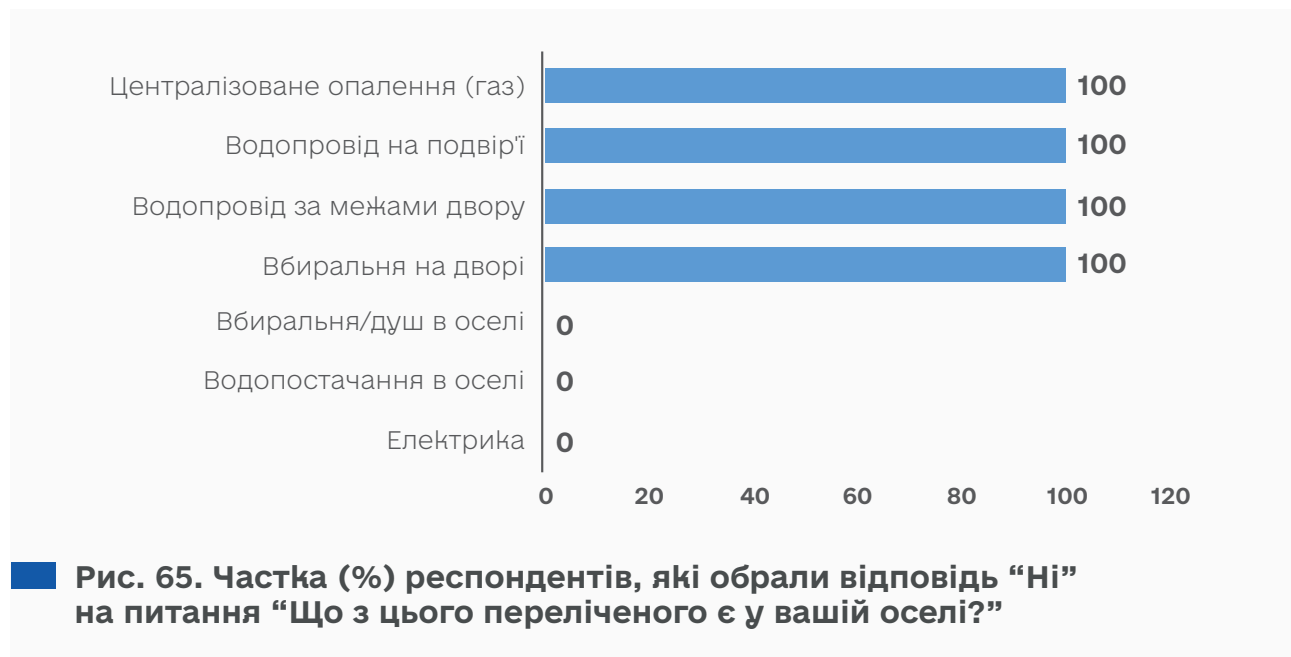

Рис. 65. Частка (%) респондентів, які обрали відповідь “Ні” на питання “Що з цього переліченого є у вашій оселі?”

- 100% респондентів мають заборгованість за комунальні послуги і не отримують субсидії. Середнє значення заборгованості за комунальні послуги становить 4600 грн.

Доступність органів місцевої та державної влади

- 100% респондентів вказали, що мають можливість без перешкод звернутися до
 - Органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування
 - Відділів соціального захисту населення
 - Центрів надання соціальних послуг або центрів соціальних служб
 - Правоохоронних органів (поліції)
 - Банківських установ
 - Центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП)
 - Центрів зайнятості
 - Реєстраційних служб (ДМС, РАЦС, юстиція)
 - Лише до центрів надання правничої допомоги 100% респондентів вказали на
 - Відсутність можливості безперешкодно звернутися.

Насильство та дискримінація

- Всі опитані респонденти (100%) або члени їх родини були постраждалими від будь-якого виду насильства за останні 2 роки.
- У контексті випадків дискримінації за національною ознакою впродовж останніх 6-ти місяців 100% вказали, що не стикалися із дискримінацією.

4. ВИСНОВКИ

З початком повномасштабної російської агресії 2022 року, становище ромської національної меншини (спільноти) в Україні значно ускладнилося.

У ромських громадах поглибилися множинні процеси соціальної ізоляції, маргіналізації, дискримінації. Це спричинило, зокрема, посилення нерівності в отриманні базових послуг (правових, медичних, освітніх, соціальних, економічних, психологічних тощо). Триваюча війна продовжує погіршувати становище ромської спільноти як найбільш вразливої групи населення України.

Закарпатська область є регіоном, де проживає найбільша кількість представників ромської національної меншини (спільноти). Згідно з даними Міжнародної благодійної організації «Ромський жіночий фонд «Чіріклі», станом на 31 грудня 2024 року в Закарпатській області проживає від 70 до 100 тисяч осіб ромської національної меншини (спільноти), серед яких є й родини, що стали вимушеними переселенцями зі Сходу України.

Зауважимо, що точну чисельність ромського населення Закарпатської області станом на 2025 рік важко визначити. Значним викликом стала і внутрішня міграція та поява великої кількості внутрішньо переміщених ромських родин у Західних регіонах України.

Дане опитування проводилося в ромських домогосподарствах Закарпатської області методом особистих інтерв'ю з використанням планшетів впродовж липня–вересня 2025 року.

Основною цільовою аудиторією виступили ромська спільнота громад, ромські лідери, ромські активісти, представники ромських неурядових організацій чи неформальних груп.

Додатковою цільовою аудиторією стали всі жителі відповідних громад, представники місцевих органів влади та місцевого самоврядування, місцеві активісти, представники профільних державних органів, експерти, представники міжнародних організацій.

Географічно опитування були проведені у таких громадах Закарпатської області як: Ужгородська Мукачівська, Берегівська, Холмківська, Свалявська, Перечинська, Виноградівська, Вилоцька, Тур'є-Реметівська та Оноківська громада.

За результатами зібраної інформації у ході соціологічного опитування, можна виокремити такі проблемні напрямки, які потребують вирішення з боку органів

державної влади, органів місцевого самоврядування, правозахисних структур у співпраці з ромськими неурядовими організаціями та лідерами:

1. Роми потребують правової допомоги та правового супроводу для отримання тих чи інших особистих ідентифікаційних документів;

2. Важке соціальне становище ромських родин, яке посилюється соціально-економічною кризою, безробіттям, неграмотністю та низькою професійною кваліфікацією дорослого ромського населення; великий відсоток малозабезпечених, багатодітних родин та родин матерів/батьків одинаків – усе це свідчить про низький рівень соціального статусу ромських сімей;

3. Четверта частина дорослих ромів є неписьменними; третина ромських родин потребує різного роду підтримки у забезпеченні належного навчання своїх дітей; окремо відзначимо дуже низький рівень відвідуваності закладів дошкільної освіти;

4. Попри високий відсоток укладених декларацій з сімейними лікарями та педіатрами, існує проблема якості надання медичних послуг та фінансової спроможності ромських родин для лікування;

5. Понад половина опитаних ромів є безробітними та не перебувають на обліку у Центрах зайнятості; переважна більшість ромських родин вказали, що «живуть бідно чи дуже бідно». Це свідчить про системну соціально-фінансову кризу у ромських громадах області;

6. Дві третини ромських осель, переважно у місцях компактного проживання, є не узаконеними, тобто самозабудовами; третина домогосподарств не має доступу до водопостачання; дані проблеми є складними і потребують комплексного вирішення;

7. Доступ до різних установ (державних, ОМС, правоохоронних, фінансових) для ромів є задовільним; водночас потребує подальшого моніторингу та контролю процедури з надання послуг цими установами;

8. Майже третина ромів стикається з дискримінаційними проявами за національною ознакою; проблема дискримінації ромів залишається актуальною;

9. Майже кожна п'ята ромська родина, переважно у зв'язку з війною, змінила своє місце проживання – як в межах України, так і з виїздом за кордон; зазначене свідчить про збільшення кількості сімей внутрішньо переміщених осіб, а також осіб, які набули статусу біженців або шукачів притулку.

Слід виокремити найголовніші напрями забезпечення потреб у ромських громадах Закарпатської області, які потребують комплексної уваги:

- Забезпечення умов для отримання особистих ідентифікаційних документів відповідальними державними органами на місцях;
- Покращення умов та механізмів працевлаштування дорослого ромського населення місцевими центрами зайнятості населення, працедавцями;

- Підвищення якості надання медичних послуг закладами охорони здоров'я;
- Розв'язання питання землевпорядкування та узаконення самочинного будівництва у ромських поселеннях органами місцевого самоврядування;
- Покращення доступу до отримання адміністративних послуг;
- Створення належних умов для соціальної адаптації та інтеграції ромських родин з числа внутрішньо переміщених осіб відповідальними органами виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Створення «Соціального атласу ромських громад Закарпаття» є важливим етапом у напрямку посилення механізмів захисту прав осіб з числа ромської національної меншини (спільноти) у Закарпатській області.

Визначені напрями, що потребують уваги у ромських громадах Закарпаття, впливають із комплексу соціально-економічних проблем, які накопичилися упродовж останніх п'яти років і зумовлені багатьма причинами, серед яких: початок у 2020 р. пандемії COVID-19; початок повномасштабної агресії росії проти України у 2022 р.; накопичення «старих» проблем, які практично не вирішувалися десятиліттями (прояви дискримінації, незадовільні житлово-побутові та інфраструктурні умови у ромських поселеннях, низький рівень доступу до правничої допомоги, зокрема відсутність належного супроводу для представників вразливих груп з ромського населення, безробіття та ін.).

Для забезпечення ефективного задоволення нагальних потреб ромського населення Закарпатської області органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування, правоохоронним органам потрібно реалізувати комплекс заходів, які повинні включати, зокрема:

- Розробку та впровадження ефективних методів реалізації місцевих планів на виконання Стратегії сприяння реалізації прав і можливостей осіб, які належать до ромської національної меншини, в українському суспільстві на період до 2030 року;
- Створення інституту ромських радників при органах місцевого самоврядування;
- Створення постійних робочих груп з ромських питань при місцевих органах влади;
- Проведення інформаційно-просвітницьких заходів у ромських громадах з питань соціального забезпечення, правозахисту, документування, освіти, працевлаштування тощо;
- Проведення заходів щодо вирішення житлових та інфраструктурних проблем у ромських поселеннях;
- Популяризацію ромської історії, культури і традицій через міжкультурну комунікацію у місцевих громадах;
- Посилення ролі місцевих підрозділів Національної поліції у забезпеченні дотримання прав і свобод ромської національної меншини (спільноти).

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine